

תורה אור המבואר

מאמרים
על פרשיות התורה ומועדי השנה

מלוקטים מספרי
תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה וישלח יעקב מלאכים

פגישת יעקב עם עשו בעבודת האדם

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וצינונים

פרשת וישלח

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

©
כל הזכויות שמורות
למערכת ליקוטי תורה המבואר

הרב לוי געלב

עורך ראשי

הרב משה גורארי' - הרב חיים זקס
הרב משה לינק - הרב משה מרינובסקי
עורכים

בשורה טובה

לשמוע ולהוריד אלפי שיעורים בחסידות, בתניא, דרך מצותיך,
לקוט"ת ותו"א ועוד, באודיו או בכתב
נא לבקר באתר החדש והמפואר אוצר החסידות
otzerhachassidus.com

לקבל הגיליונות באימייל או להקדיש הגיליונות הבאים
(+1) 718-650-6295
LikuteiTorah@otzerhachassidus.com

לפרטים אודות מוקדי ההפצה בארה"ק וכן להשתתף בהוצאת ההפצה בארה"ק
050-4109309
L109309@gmail.com

יו"ל ע"י

הרב לוי געלב
(+1) 310-938-4016
info@maamaronline.com

מכון לעבדך באמת
בארה"ב 718-650-6295 (+1)
בארה"ק 050-4109309
info@otzerhachassidus.com

The Ma'amaram of LIKUTEI TORAH and TORAH OR are copyright by the Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch Inc. and are reprinted here with permission.

פתח דבר

בעזה"י

בשבת והודיה לה', מוגש בזה לפני ציבור הלומדים, מאמר "ד"ה וישלח יעקב מלאכים" בסדרת "תורה אור המבואר", שהוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן נבג"מ זצוקללה"ה. ומטרתו להקל בלימוד ה'חסידישע פרשה' בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד 'הנחות' מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו"ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו"ר האמצעי, אור התורה וכו'). כמו כן נכתבו "ביאורי מושגים" - הסברה רחבה של מושגים יסודיים בחסידות, המופיעים במאמר.

גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא"ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר').

כפי שנראה לעין הקורא, נשתפרו הקונטרסים בתוספת מרובה על העיקר ממה שהיו, בעריכת המאמרים ע"י צוות משפיעים שיחי', עימוד ועיצוב חדש, וגם הגהה יסודי שיהיה נקי ומנופה מכל טעותי הדפוס, ועוד הרבה תיקונים אשר כל הרואה יאמר ברקאי.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באימייל, לקבלו נא לשלוח אימייל לכתובת: subscription@otzerhachassidus.com, וכן אפשר להוריד את הקונטרס, וכמו כן גם הקונטרסים האחרים שי"ל על ידינו בכתובת: otzerhachassidus.com.

כבר אמר דוד המלך ע"ה "שגיאות מי יבין", יתכן כי נפלו אי הבנות בעניינים המבוארים או טעותי הדפוס וכדומה. על כן שטוחה בקשתנו בפני ציבור המעיינים בקונטרס - לשלוח את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

כתובת למשלוח הערות: likuteitorah@otzerhachassidus.com

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא" (ישעיה נא, ד), במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

י"א כסלו - ה'תשע"ז

בברכת שבתא טבא

לוי געלב

מכון לעבדך באמת

**ד"ר וישלח יעקב
מלאכים וגו'**

פגישת יעקב עם עשו
בעבודת האדם

תוכן המאמר

פרק א

הקס"ד דיעקב שכבר נתברר עשו ז

פרק ב

'ארבע מאות איש' דעשו הראו על כך שעשו מרם נתברר יב

פרק ג

פעולות יעקב להמשכת המקיף דתוהו יח

פרק ד

ביאור ענין ההעברה במעבר יבק כז

פרק ה

חיבור ומיזוג העבודה דרצוא ושוב לא

ב"ה. תו"א פ' וישלה, ד"ה וישלה יעקב מלאכים [כד, א – כה, ב]

פרשה וישלה

וישלה יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו כו'. הנה ידוע שיעקב שרשו הוא כד א

פרק א

הקס"ד יעקב שכבר נתברר עשו

התיקון'. ולמעלה מעולמות אלו ישנו עולם רוחני הנקרא 'עולם התוהו', ובעולם זה הי' 'שבירת הכלים'.

הסיבה לשבירת הכלים ב'עולם התוהו' היא, לפי ששם ה'אורות מרובים והכלים מועטים', היינו שבעולם התוהו האורות והגילויים של הקב"ה הם גדולים ועצומים מאד, והכלים שבעולם התוהו אינם מסוגלים לקבל ולהכיל בתוכם את האורות המרובים הללו, ולכן 'נשתברו' הכלים ונפלו למטה [בדוגמת אדם הרואה אור גדול עד מאד, שלא רק שלא נתוסף בו אור ויכולת לראות, אלא שזה עוד מזיק לכח ראיית העין שלו].

בעולם התיקון הוא ההיפוך מזה, ששם ה'כלים מרובים' וה'אורות מועטים', בדוגמת רב המלמד לתלמידו סברא מצומצמת המתאים לפי ערכו הקטן של התלמיד – שמצד אחד, מחמת שהסברא היא מצומצמת לא יצא התלמיד מגדרו ולא ישתבש שכלו, אך מאידך, ע"ז מקבל התלמיד שכל 'מצומצם' בלבד. [ולהלן יבאר ענינם של עולמות אלה בפרטיות יותר, וכן יבאר את עיקר ההבדל ביניהם].

ומתחיל לבאר אשר שורש יעקב הוא בעולם התיקון, ושרשו של ועשו הוא בעולם התוהו:]

[הנה ידוע מאמר רז"ל 'כל מה שאירע לאבות סימן לבנים', וכפי שהארץ הרמב"ן בכמה ממעשי האבות לבאר איך שיש בהם סימנים לרמז על מאורעות שיתרחשו עם הבנים, בני ישראל. וכיון שחז"ל מבטאים את זה במשל של אב ובן – שעניני האב ניתנים בירושה לבניו אחרי, מובן ש'מעשי האבות' המופיעים בספר בראשית לא היו סימן בלבד לבנים, אלא היה בהם נתינת כח מן אבות האומה לבניהם, בני ישראל (ע"פ לקו"ש חכ"ה ע' 123).

וכן במאמר זה הולך רבינו ומבאר כמה ענינים שעשה יעקב אבינו בפרשה זו, כפי שהם מהווים 'סימן' והוראה לבנים, היינו לבני ישראל בכל הדורות הבאים].

"וַיִּשְׁלַח¹ יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֶשָׂו אָחִיו כו' אֲרֶצָה שְׁעִיר שָׂדֶה אֲדוֹם" (בראשית לב, ד).

כדי להבין את הבא להלן יש להקדים² :

כידוע, העולמות העליונים המכונים בשם 'סדר השתלשלות' (ובפרט העולם הראשון, עולם האצילות) נקראים גם בשם 'עולם

2. ליתר ביאור בדברים הבאים לקמן – ראה חסידות מבוארת מועדים ח"ב בנספחים בענין תיהו ותיקון (ע' שצז).

1. הביאור של דרוש זה מיוסד על מאמרים אלו:
סה"מ תקס"ה ע' פב. תו"ח ריש פרשתינו. אוה"ת כרך ה תתעב, ב.

מבחי' שם מ"ה דעולם התיקון. ושרשו של עשו הוא מבחינת עולם התהו, והאורות דתהו הם גדולים מאד, ולא יכלו להתלבש בתוך הכלים, ונסתלקו כד ב מהכלים, והן בחינת מקיפים, והכלים נשברו ונפלו למטה, לכן היה עשו

[ומבאר ענינו של עולם התהו, והטעם שהיה בו 'שבירת הכלים':]

והאורות דתהו הם גדולים מאד - 'אורות מרובים', היינו אור שאינו מצומצם לפ"ע הכלי, ולא יכלו להתלבש בתוך הכלים⁶, ונסתלקו מהכלים,

מבואר בספרי קבלה אשר בעולם התהו היו האורות 'מרובים' והכלים 'מועטים', ולכן לא יכלו האורות להישאר בהתלבשות בתוך הכלים, ועלו ונסתלקו למעלה, והכלים נפלו ונשברו.

והן בחינת [אורות] 'מקיפים',

הפירוש בלשון הקבלה 'אורות מרובים' אינו לענין ה'כמות' בלבד - שהאיר בו ריבוי אור, אלא הכוונה היא לענין ה'איכות', שהאורות דתהו הם מסוג אחר לגמרי של אור, והם בבחינת אורות 'מקיפים', היינו אור גדול ועצום בלי צמצומים, ואור גדול ונעלה כזה אין באפשרותו כלל להיות מתלבש בתוך כלים⁷.

והכלים נשברו כתוצאה מגילוי עצום זה (כנ"ל

הנה, ידוע שיעקב שרשו הוא מבחינת שם מ"ה³ דעולם התיקון - וכמבואר בספרי הקבלה, שה'שם' האלקי המאיר בעולם התיקון הוא שם מ"ה', והוא הפועל בו בירור הטוב מן הרע להיות באופן של 'תיקון'⁴. ומבחינה זו היה שרשו של יעקב אבינו.

ושרשו של עשו הוא מבחינת עולם התהו⁵

- זה ששורש יעקב הוא בעולם ה'תיקון' ושורש עשו בעולם ה'תהו' מרומז בסוף פרשה זו, בפסוקים "אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל" (בראשית לו, לא), ובכל מלך ומלך כתיב "וימלך וימת". ומזה אנו למדים שני דברים: א') שמלכי 'אדום' (עשו) מלכו לפני מלכי ישראל. ב') שאצל מלכי אדום היה ענין ה'מיתה'. וזה מורה על כך ש'עשו' שרשו מעולם ה'תהו' ו'ישראל' (יעקב) מעולם ה'תיקון', שלכן מלכי עשו מלכו לפני ישראל, כי עולם ה'תהו' הוא מוקדם לעולם התיקון והוא בדרגה נעלית יותר ממנו, וגם היה שם ענין ה'מיתה' המורה על 'שבירת הכלים' של עולם ה'תהו'.

ולכן בעולם התיקון מאיר שם מ"ה הקשור למדרגת ה'חכמה' (כידוע ד'חכמה' היא אותיות כ"ח מ"ה), וענינו ביטול בתכלית (וכמו 'ונחנו מ"ה'). ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ע' שצא. ובכ"מ.
5. לקו"ת לאריז"ל ס"פ וישלח.
6. ראה תו"א ט, ג (ובהנחות הר"פ ע' נח). תו"א קיד, ב. סה"מ תרמ"ג ע' קמו.
7. בכללות, ענין 'אור מקיף' הוא אור שבא לגלות עצמותו, היינו שהוא גילוי של המשפיע באופן שאינו מתחשב עם המקבל, ולכן אינו מצמצם את השפעתו לפי ערך כלי המקבל. ליתר ביאור בענין אור מקיף (לעומת אור פנימי) - ראה חסידות מבוארת מועדים ח"ב ע' שצא ואילך.

3. כידוע ישנם ארבעה מילויים לשם הוי"ה: ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן. ושם מ"ה הוא שם הוי"ה במילוי אלפי"ן.
4. ביאור הדבר: אחד מהחילוקים העקריים של עולם ה'תהו' ועולם ה'תיקון' הוא, שבעולם התיקון יש 'התכללות' והתאחדות גמורה בין המדות, ואילו בעולם התהו כל מדה ומדה הוא בפני עצמה ללא התאחדות והתחברות (דבר זה יבואר לקמן במאמר זה באריכות). והגורם לחילוק זה הוא, א': שבעולם התהו העיקר הוא ה'מדות', ובעולם התיקון העיקר הוא ה'מוחי' (ראה חסידות מבוארת שם בארוכה), ב': שבעולם התיקון יש ענין של 'ביטול' המביא להתכללות המדות (וכידוע, שכלל שיש יותר 'ביטול' יותר יש מקום שהאחד יסבול את השני).

שלמטה רשע, אבל מצד שרש שרשו במקיפים דתהו, הרי האורות דתהו הם למעלה מהאורות דתיקון.⁸ והנה יעקב חשב שעשו נתברר כבר וחזר לשרשו כד ג הנעלה, בחינת המקיפים דתהו שלפני התיקון, לכך שלח יעקב מלאכים לפניו, לפניו ממש, דהיינו אל בחי' שלמעלה ממנו במדריגה, אל עשו אחיו שעירה, שהוא בחינת מלכין קדמאין דתהו, בחינת מקיפים כנ"ל, כדי להמשיך בחינת המקיפים דתהו אליו למטה בתיקון, שהוא בחינת האור פנימי, ויאיר המקיף בפנימי ויטייחדו יחד, ולכן צוה אותם כה תאמרון לאדני לעשו כו' עם לכן

להשרשו הנעלה⁹ – בחינת ה'מקיפים' דתהו שלפני [-שלמעלה מעולם] התיקון.

לכך - מאחר שחשב שכבר נתברר עשו, 'שלח יעקב מלאכים לפניו' - ולכאורה מהי הכוונה בהוספת תיבת 'לפניו', הרי היה יכול לומר ששלח המלאכים 'אל עשו אחיו' (כלי מלת 'לפניו'). אלא משמעות הדברים היא – 'לפניו' ממש – כלומר לדרגא שהיא קודמת ('לפני') ליעקב, דהיינו, אל בחינה שלמעלה ממנו במדריגה, 'אל עשו אחיו שעירה', שהוא בחינת 'מלכין קדמאין' [מלכים קדמונים] דתהו' [כנ"ל בביאור הפסוק "לפני מלוך מלכי ישראל"], בחינת 'מקיפים', כנ"ל.

[וכוונת שליחות זו היתה:]

כדי להמשיך בחינת ה'מקיפים' דתהו אליו למטה בתיקון, שהוא בחינת ה'אור פנימי', ויאיר המקיף בפנימי, ויטייחדו יחד – מאחר שחשב יעקב שכבר נתברר עשו וחזר לשרשו שבעולם התהו, לכן חשב שמעתה יכול להמשיך אליו על

בהקדמה) ונפלו למטה. לכן היה עשו שלמטה רשע.

'שבירת הכלים' בעולם התהו גרמה לכך שהכלים ירדו ונפלו בדרגא נמוכה מאד, למטה מטה מעולם התיקון.⁸ ולכן אף ששורש עשו הוא מעולם התהו, מכל מקום כפי שהיה למטה בעולם הזה הגשמי היה רשע גמור (אבל יעקב אבינו שרשו מעולם התיקון שלא היה בו ענין של שבירה ונפילה, ולכן גם לאחר שירד למטה בעולם הזה היה צדיק גמור).

[אמנם אף שעשו למטה היה רשע:]

אבל מצד שרש שרשו ב'מקיפים' דתהו, הרי האורות דתהו הם למעלה מהאורות דתיקון.⁸ נמצא ששורש עשו הוא גבוה ונעלה יותר משרשו של יעקב.

[על פי הנ"ל יתחיל לבאר את משמעות

הפנימית בפרשה זו:]

והנה, יעקב חשב שעשו נתברר כבר וחזר

הנהות צמח צדק

א. וכמו שיתבאר לקמן בעזרת ה' על פסוק "ויקח מן הבא בידו מנחה כו'" [כה, ג]. וכמו שנתבאר גם כן בפרשת תולדות על פסוק "ראה ריח בני כו'" [כ, ב].

(ע' 692). וראה גם בד"ה וישלח תשמ"ז שמקשה איך היה יכול יעקב לטעות בזה, והרי הרבה אזה"ע היו אז בתקופת הכי גדול כו', ע"ש.

8. וכידוע שכל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה יותר.

9. ואף שמדתו של יעקב היא מדת האמת, ואיך שייד שיטעה בדבר כזה – ראה תורת מנחם תשמ"ו ח"א

גרת, ויהי לי שור וחמור כו', דהיינו שהודיעו שכבר נגמר ונשלם כל סדר התיקון דאצילות בתכלית השלימות, כי כל הבחינות ומדריגות שבעולם האצילות בחינת שור וחמור צאן ועבד ושפחה כו', כולם נתבררו ונתקנו ע"י שם מ"ה. וזהו ויהי לי כו'. וכל זה בא מפני שעם לבן גרתי, פירוש, בחינת

כי כל הבחינות ומדריגות שבעולם האצילות – בחינת 'שור' ו'חמור' 'צאן' ו'עבד' ו'שפחה' כו' – שהן בחינות שונות בעולם התיקון דאצילות – כולם נתבררו ונתקנו על ידי שם מ"ה – שהוא ה'שם' המאיר בעולם התיקון לברר את הטוב שבו מן הרע ולתקנו (כנ"ל בתחילת המאמר). ושם זה היה שרשו של יעקב אבינו (כנ"ל).

וזהו "ויהי לי כו" – שכל הבחינות הללו של עולם האצילות כבר נתבררו ונתקנו על ידי שם מ"ה שהוא השורש של יעקב ("לי").

[כעת יבאר מה שהקדים יעקב לומר ש'עם

לבן גרתי:]

ובל זה – בירור כל הבחינות שבעולם האצילות – בא מפני ש"עם לבן גרתי" – הטעם שהקדים יעקב לומר 'כה תאמרן לעשו עם לבן גרתי', ורק אחר כך אמר 'ויהי לי שור וחמור וכו' – כי מה שגרם והביא לבירור כל בחינות שונות דעולם התיקון הוא, לפי ש'עם לבן גרתי'.

[ומקדים לבאר תוכן בחינת 'לבן' ברוחניות,

ועל פי זה יבאר כיצד על ידי ש'עם לבן גרתי'

נתקיים בו המשך הכתוב 'ויהי לי שור וחמור'

– בירור כל הבחינות דאצילות:]

בהמצויין בהערה הבא.

12. בפרטיות יותר בביאור ההבדל בין עבודת יעקב בבירור עולם התיקון ובין הבירור דעולם התוהו – ראה בתורת חיים (אות ו'); אור התורה בראשית ח"ב ע' רל ע"ב ואילך; סוף ד"ה וישלח בהמשך תרס"ו; וראה גם בלקו"ש חכ"ה ע' 364 הע' 57.

ידי עשו את אורות ה'מקיפים' דתוהו, ואז 'יתייחדו' יחד אורות המקיפים דתוהו עם האור פנימי דתיקון.

[ענין היחוד של המקיף דתוהו עם הפנימי דתיקון, ומשמעותו בעבודת ה', יבואר בארוכה לקמן בסוף המאמר].

ולכן צוה אותם: "כֹּה תֹאמְרוּן לְאֶדְנִי לְעֵשָׂו כו' עִם לְבָן גִּרְתִּי. וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֹמֹר כו' [צאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה]" (שם, ה-ו).

[והכוונה הפנימית בזה היא:]

דהיינו, שהודיעו – יעקב לעשו – שכבר נגמר ונשלם כל סדר התיקון דאצילות בתכלית השלימות.

מבואר בספרי הקבלה שבסיבת שבירת הכלים של עולם התוהו [וכן על ידי חטא עץ הדעת] נעשה תערובות טוב ורע בכל העולמות, וזהו עבודת האדם בכל ימי חייו במשך כל שית אלפי שנים דהוי עלמא לברר את הטוב מן הרע ולהעלות את הטוב למקורו ושרשו¹⁰, ולתקן על ידי זה את כל העולמות כולם. וזהו שהודיע יעקב לעשו – שהוא מצד עצמו כבר בירר ותיקן את כל עולם התיקון דאצילות השייך אליו¹¹, ומעתה הרי הוא מוכן ומזומן לקבל גם את האורות דעולם התוהו (וכפי שיבואר בהמשך המאמר)¹².

10. ראה תורה אור בראשית בביאור לד"ה כי כאשר השמים החדשים (ג), ב'; ד"ה ויאמר ה' אלקים (ה), ג).

11. אף שעולם האצילות הוא אלקות ממש, והוא כולו טוב בלי שום תערובות רע, מכל מקום על ידי בירור וזיווך עולמות ב"ע נמשכת תוספת גילוי אור בעולם האצילות, וזהו ענין התיקון של עולם האצילות – ראה

לובן העליון, שמשם היה עיקר כח השפע ליעקב בעל עולם האצילות לברר ולתקן הכל, וכיון שכן שנגמר ונשלם מלאכת התיקון בשלימות, מעתה ראוי ויוכל להיות השראת והמשכת המקיפים דתהו, שאם לא היה נגמר התיקון בשלימות, לא היה יכול להיות המשכת המקיפים, כמו שכתוב בזהר דלית ברכתא שריא באתר ריקניא כו' אלא באתר שלים כו', אבל עכשיו שנגמר התיקון בתכלית, הרי זה אתר שלים, שראוי להיות בו המשכת המקיפים עליונים. לכן, ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך, דהיינו שתשפיע ותאיר את המקיף שלך אלי בעולם התיקון, וזהו מציאת החן. והיינו, מפני כי ויהי

פירוש, בחינת 'לובן העליון'¹³.

'לובן' הוא מלשון 'לובן', דהיינו צבע 'לובן', וכשם שצבע לבן למטה אינו מוגדר בצבע מסוים, והוא 'מופשט' מכל שאר הצבעים, כך גם למעלה, בחינת 'לובן העליון' הוא אור אין סוף ב"ה כפי שהוא בעצמותו ומהותו, למעלה מכל גדר וציוור.

שמשם היה עיקר כח השפע ליעקב – בעל עולם האצילות – לברר ולתקן הכל.

כדי שיהא ביכלתו של יעקב לברר ולתקן את כל הבחינות של עולם התיקון, הוצרך להמשיך תחילה את האור בלתי מוגבל של בחינת 'לובן העליון', ועל ידי אור בלתי מוגבל זה נמשך לו הכח לברר ולזכך את עולם התיקון¹⁴.

וזהו שאמר יעקב 'עם לבן גרתי' – היינו המשכת בחינת 'לובן העליון', ועל ידי זה 'ויהי לי שור וחמור וכו'.

[ולפי זה יובן המשך הפרשה:]

וכיון שכן – שנגמר ונשלם מלאכת התיקון בשלימות – מעתה ראוי ויוכל להיות השראת והמשכת ה'מקיפים' דתהו – וכפי שממשיך לבאר

הטעם לכך שהמשכת אורות דתהו תלוי בבירור וזיכוך עולם התיקון.

שאם לא היה נגמר התיקון בשלימות, לא היה יכול להיות המשכת ה'מקיפים'.

[והטעם:]

כמו שכתוב בזהר (ח"ב קנה, א) ד'לית ברכתא שריא באתר ריקניא כו', אלא באתר שלים כו' – הברכה וההמשכה האלקית אינה שורה ומתגלה במקום ריק כו', אלא במקום שלם. ולכן כל זמן שהעולם התיקון לא נתברר ונתתקן כדבעי על ידי עבודת יעקב אבינו, לא היה אפשרות להמשיך בו את האורות המקיפים דעולם התהו.

אבל עכשיו שנגמר התיקון בתכלית – על ידי עבודת יעקב ('ויהי לי שור וחמור וגו'), הרי זה 'אתר שלים', שראוי להיות בו המשכת ה'מקיפים' עליונים [של עולם התהו].

לכן, "ואשלחה להגיד לאדני [-עשו] למצא חן בעיניך", דהיינו, שתשפיע ותאיר את ה'מקיף' שלך אלי בעולם התיקון. וזהו 'מציאת החן' – שאמר יעקב לעשו, 'למצוא חן בעיניך', היינו שימשיך עשו אליו את דרגתו – המקיפים דתהו.

14. ראה בהמצויין בהערה הקודמת.

13. ראה תו"א ויצא כג, א. כד, א, ובבאורנו שם. המשך תרס"ו ע' קסא ואילך. ע' קסט ואילך.

לי שור וחמור צאן כו', דאתהפכא חשוכא לנהורא בעולם התיקון, והרי זה אתר שלים ממש, אם כן, ראוי אני למצוא חן בעיניך, שהוא השראת הברכה דבחינת המקיפים כו'.

וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו. פירוש תשובת המלאכים הוא כך, שעם היות שמחמתך ראוי ונכון מאד שיומשך אליך מבחינת המקיף דתהו, מאחר שנמצא כך השלימות של התיקון, אבל מה לעשות, שהמניעה היא מצד עשו אחיך, שהוא עדיין למטה בבחינת שבירה, ולא נתברר עדיין כלל, ואם כן, איך ישפיע לך משרשו המקיף דתהו הנ"ל מאחר שהוא בעצמו עדיין למטה.

"וַיֵּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר, בָּאנוּ אֶל אֶחִיךָ אֶל עֶשָׂו, וְגַם הָלַךְ לִקְרֹאתְךָ, וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ" (בראשית לב, ז).

פירוש תשובת המלאכים [ליעקב] הוא כך:

שעם היות שמחמתך [- מצידך] ראוי ונכון מאד שיומשך אליך מבחינת ה'מקיף' דתהו, מאחר שנמצא כך השלימות של התיקון – וכיון שהוא בבחינת 'אתר שלים' הרי הוא ראוי להמשכת ברכה עליונה מהאורות העליונים דתהו, אבל מה לעשות? שהמניעה היא מצד עשו אחיך, שהוא עדיין למטה בבחינת 'שבירה', ולא נתברר עדיין כלל. ואם כן, איך ישפיע לך משרשו – ה'מקיף' דתהו הנ"ל – מאחר שהוא בעצמו עדיין למטה.

כדי שעשו יוכל להשפיע ליעקב את האורות העליונים דתהו, היה צורך שיכיר עשו בעצמו את הרע שלו ויחזור ויתעלה לשרשו שבעולם התהו, ואז יהיה בדרגה זו שיהא ביכולתו לפעול ולגרום את ההמשכה העליונה משם, אבל מכיון שעשו עצמו לא נתברר ונתעלה עדיין, אלא הוא נשאר למטה בבחינת שבירה ונפילה, לכן לא היה ביכולתו כלל להמשיך את ההשפעה משם.

והיינו, מפני כי "ויהי לי שור וחמור צאן כו'" – ד'אתהפכא חשוכא לנהורא' בעולם התיקון – היינו שכבר נתברר בו הטוב ('אור') מן הרע ('חושך'), והרי זה 'אתר שלים' ממש, אם כן, ראוי אני למצוא חן בעיניך, שהוא השראת הברכה דבחינת ה'מקיפים' כו' [כנ"ל].

[לסיכום:

יעקב אבינו כבר תיקן ובירר את כל הבחינות של עולם התיקון – שורש נשמתו, עד שהעולם התיקון היה 'אתר שלים' – מתוקן ומבורר בתכלית השלימות, והיה ראוי להיות בו המשכת ברכה אלקית, ולכן רצה להמשיך אליו גם משורש נשמת עשו, היינו שיומשכו אורות המקיפים דתהו למטה לתוך אורות הפנימיים דתיקון].

פרק ב

'ארבע מאות איש' דעשו הראו על כך שעשו טרם נתברר

[הולך ומבאר את תשובת המלאכים ליעקב אחרי שליחותם לעשו, שעשו עצמו לא פעל עדיין את בירור דרגתו – עולם התהו – ולכן לא היה מוכן מצדו לגרום להמשכה זו, ולכן הוצרך יעקב לפעול זאת בעצמו:]

והראיה על זה שהוא בשבירה הוא, כי וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו, פירוש ד' מאות איש, הם דינים קשים של החיצונים, הנמשכים מן ת' בתי דינין קשין דמשתכחין כמו שכתוב באדרא רבה, וכנודע, ששרש שרשם של ד' מאות איש הנ"ל, נתהווה מן ד' מאות שקל כסף שנתן אברהם אבינו עליוהשלוש לעפרון, שהד' מאות שקל הנ"ל, הם ת' עלמין דכסופין דירתי צדיקיא לעלמא דאתי, דהיינו, שהם בחינות אורות שפע עונג העליון הנמשכים מבחינת עתיקא קדישא, שהוא בחינת ממוצע בין עצמיות האין סוף לעולם

והראיה על זה שהוא ב'שבירה' הוא – כי "וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו".

[ומקדים לבאר את התוכן הפנימי של הארבע מאות איש, ואחר כך יבאר איך ענין זה ש'וארבע מאות איש עמו' מורה שעשו נמצא למטה במצב של שבירה ונפילה, ולא במצב של בידור ותיקון:]

פירוש, ד' מאות איש, הם דינים קשים של החיצונים [הקליפות¹⁵], הנמשכים מן ת' בתי דינין קשין דמשתכחין, כמו שכתוב באדרא רבה¹⁶.

ד' מאות איש מורים על הדינים קשים של הקליפות, דהיינו העלם והסתר גדול על אלקות, והם נמשכים ממקור הדינים למעלה (וכידוע שענין ה'דין' מורה על צמצום והסתר האור הגורם למציאות של קליפות), שהם הד' מאות בתי דינים קשים הנמצאים למעלה, וכפי שכל זה מבואר בזוהר.

[וכעת יבאר שישורשם של ד' מאות איש אלו הוא ג"כ בקדושה ואלקות, ורק על ידי

ריבוי ירידות וצמצומים בהאור האלקי, ירדו למטה מטה עד שבאו בדבר של היפך הקדושה:]

וכנודע¹⁷, ששרש שרשם¹⁸ של ד' מאות איש הנ"ל – נתהווה מן ד' מאות שקל כסף שנתן אברהם אבינו עליוהשלוש לעפרון – בכדי לקנות ממנו את מערת המכפלה (בראשית כג, טז).

[ומבאר ענין ד' מאות שקל כסף של אברהם:]

שהד' מאות שקל הנ"ל, הם ת' עלמין דכסופין דירתי צדיקיא לעלמא דאתי (ראה זח"א קכג, ב).

כסף הוא מלשון נכסוף נכספת, היינו בחינת תענוג עליון, ומבואר בקבלה וחסידות שד' מאות שקל כסף אלו של אברהם מורים על ד' מאות עולמות עליונים של כיסופין (תענוגים) שאותם יירשו הצדיקים לעתיד לבוא (בתור שכר על עבודתם בעולם הזה).

דהיינו, שהם בחינות אורות שפע עונג העליון הנמשכים מבחינת עתיקא קדישא [פנימיות הכתר, תענוג העליון].

לתניא סימן כט. ובביאורי הזוהר להצ"צ כרך ב ע' תרמו.

18. הכוונה ב'שרש שרשם' הוא: השורש האמיתי והראשון של ד' מאות איש אלו הוא בד' מאות שקל כסף של אברהם, אף ששרשם הנמוך יותר הוא בהת' בתי דינים דמשתכחין, כנ"ל.

15. הקליפות נקראות בשם 'חיצונים', לפי שהם מחוץ לתחום הקדושה, וגם משום שהם מקבלים את חיותם מבחינה חיצונית באלקות (ראה תניא פרק כב).

16. ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א. וראה מגלה עמוקות אופן ר"נ.

17. ראה זח"ג קכח, ב ואילך. רפח, א. ובאגרת הקודש

האצילות, כנודע, שהכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים, ומשם נמשכו השפעות עונג העליון לצדיקים לעתיד לבוא. וזהו ענין ת' עלמין דכיסופין, והם ד' מאות שקל כסף הנ"ל, ונקראים עובר לסוחר, כי כתר נקרא סוחר, לשון (שבת יג, א) סחור סחור, שהוא בחינת המקיף לכל השתלשלות, ות' עלמין דכיסופין הנ"ל הם עובר לסוחר, שהם באים ונמשכים מעצמות אור אין סוף שלמעלה גם מהכתר, ועוברין ונמשכין בהכתר, ומשם נהרין לצדיקיא

העליון' לצדיקים לעתיד לבוא, והם ד' מאות שקל כסף הנ"ל - שנתן אברהם לעפרון.

[ועתה יבאר עליו נעלה יותר ב'ד' מאות שקל כסף' אלו, שנרמז במה שנאמר עליהם שהם 'עובר לסוחר':]

ונקראים [ד' מאות שקל כסף' אלון] 'עובר לסוחר' - כלשון הכתוב 'ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר'.

[והטעם הפנימי לכך:]

כי כתר נקרא 'סוחר', לשון (שבת יג, א) 'סחור סחור' - לשון סיכוב ומקיף²⁰, שהוא בחינת ה'מקיף' (וסובב) לכל השתלשלות.

בחינת הכתר נקראת 'סוחר', כי אור הכתר הוא 'אור מקיף' - דהיינו אור גדול שלמעלה מעולמות המוגבלים של 'סדר השתלשלות', ולכן אינו מתגלה בהם באופן 'פנימי' רק בבחינת 'מקיף' (כשם שהכתר הגשמי הוא מקיף על גבי הראש).

ו'ת' עלמין דכיסופין הנ"ל הם 'עובר לסוחר', [כלומר] שחם באים ונמשכים מעצמות אור אין סוף, שלמעלה גם מהכתר - שהוא בחינת 'סוחר'.

ד' מאות עולמות אלו הם בחינות אורות עליונים של עונג העליון, היינו האורות אלקיות נעלות ביותר, הנמשכות לצדיקים וגורמות בהם תענוג אלקי נעלה שאין כמוהו, ותענוג זה יתגלה לצדיקים לעתיד לבוא כשכר על עבודתם בעולם הזה. ואורות אלו של עונג העליון הרי הם נמשכים מבחינת 'עתיקא קדישא', היינו מבחינת פנימיות הכתר, שהוא בחינת התענוג של הקב"ה. והרי זוהי דרגה נעלית ביותר (וכפי שיבאר בפרטיות יותר להלן).

[ויבאר הפלאת דרגת בחינת 'עתיקא

קדישא':]

שהוא בחינת ממוצע בין עצמיות האין סוף לעולם האצילות, כנודע שהכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים (ע"ח ש"מ"א פ"ג).

דרגת ה'כתר' היא בחינה ממוצעת בין אור אין סוף ב"ה עצמו ובין עולם האצילות, ודרגת 'עתיקא קדישא' הוא החלק ה'עליון' שבכתר¹⁹. נמצא שבחינת 'עתיקא קדישא' היא דרגה נעלית ביותר.

ומשם [-ממדרגת 'עתיקא קדישא'] נמשכו השפעות עונג העליון לצדיקים לעתיד לבוא.

וזהו ענין ת' עלמין דכיסופין - השפעות עונג

20. בגמ' שבת שם מבואר שאומרים לנזיר "סחור סחור" לכרמא, דהיינו שתסובב מחוץ לכרם ואל תיכנס לשם. ומזה רואים ש'סחור' הוא לשון 'סיכוב' ומקיף.

19. ליתר ביאור במהותו של ממדרגת 'עתיק', ועל היותו בבחי' 'ממוצע' בין 'המאציל לנאצלים' - ראה באריכות חסידות מבוארת מועדים ח"א ע' רכב הערה 41.

לעתיד לבוא. וענין הנתינה לעפרון, היה בדרך ענין ירידת הברורים, כדי להוציאם אחר כך ממנו בתוספת ברכה כו'. אך ביני לבני הן שירדו כל כך למטה מטה, ונעשו בחינת ד' מאות איש לעשו, והוא בחינת ש"ק, כמו שכתוב

כלומר:

הכוונה הפנימית בכך שד' מאות שקל כסף אלו ניתנו לעפרון שהוא בבחינת הקליפה היא, בכדי שיהיה ענין עבודת הברורים. היינו, שלאחר שאורות עליונים אלו ירדו ויתלבשו בבחינת עפרון – היינו בקליפה – יבררו ויוציאו אותם ממנו, ועל ידי זה יתוספו ויתבררו עוד ניצוצי קדושה שנפלו ונבלעו בתוך הקליפות²³.

אך, ביני לבני - כל זמן שלא נתבררו הד' מאות שקל כסף - הן שירדו כל כך למטה מטה, ונעשו בחינת ד' מאות איש לעשו - וכמבואר לעיל שד' מאות איש אלו הם כנגד הדינים קשים דקליפה הנמשכים מד' מאות בתי דינים קשים למעלה²⁴.

והוא בחינת ש"ק' - בגמטריא ד' מאות.

היינו, שירידה זו של ד' מאות שקל כסף להיות ד' מאות איש לעשו הנ"ל, הרי זו ירידה גדולה ביותר, ועד שהיא בבחינת ש"ק, שכל ענינו של הש"ק הוא להעלים ולהסתיר על מה שמונח בתוכו (ולא כמלבוש שעל ידו מתגלה האדם

לשון 'עובר לסוחר' משמעו שהוא מעל ומעבר לבחינת הסוחר שהוא בחינת ה'כתר' הנ"ל, והיינו שד' מאות שקל כסף אלו – ד' מאות עולמות של כיסופין – באים ונמשכים מעצמות אור אין סוף ב"ה ממש, שהוא למעלה גם מבחינת הכתר²¹.

[אמנם אף ששרשם הוא "עובר לסוחר" – היינו למעלה מהאור המקיף, אין זה סתירה להמבואר לעיל שהת' עלמין דכיסופין נמשכין מן המקיף, וכפי שמבאר:]

ו'עוברין' ונמשכין [למטה] בהכתר, ומשם [מן הכתר] נהרין לצדיקא [מאירים לצדיקים] לעתיד לבוא.

למרות ששרשם למעלה מן הכתר – מכל מקום התגלותם למטה הוא ע"י דרגת הכתר²².

וענין הנתינה [של ד' מאות שקל כסף אלון] לעפרון היה בדרך ענין ירידת הברורים, כדי להוציאם אחר כך ממנו בתוספת ברכה כו'.

– כדי שלאח"ז יצמחו ממנו כמה כורין (ראה תו"ח). אף שבחיצוניות נראה שפעולת הזריקה היא פעולה של זכוכה של הקב, אך לאמיתית הענין מטרתה היא להוציא הרבה יותר ממה שיש בו מצד עצמו. וכך הוא גם בנדו"ד: בחיצוניות נראה שנתנת הד' מאות כסף לעפרון הוא ירידה עצומה – שדרגא כה גבוהה תרד למקום כה נמוך, אך לאמיתית הענין מטרת ירידה זו היא להוציא יקר מזולל, ולהוציא משם ניצוצות גבוהות ביותר.

24. וראה בתו"ח שמבאר בפרטיות יותר – שמה'עונג העליון' דעתיק (דרגת ה' מאות כיסופין) ירד למטה מטה עד להענין דעונג בענינים גשמיים והבלי העוה"ז.

21. וכידוע, שאור ה'סובב כל עלמין', עם היותו למעלה מעולמות לגמרי (שלכן הוא רק 'סובב' ומקיף עליהם למעלה) סוף סוף גם אור זה יש לו איזה שייכות לעולמות, ולכן נקרא 'סובב כל עלמין', היינו שמתייחס לעלמין. משא"כ עצמות א"ס מובדל מן העולמות לגמרי, והוא באין ערוך האמיתית לגבי העולמות.

22. וראה לקו"ת אמור (כט, ב) שגם זה נכלל בל' 'עובר לסוחר' – דהיינו שהתגלות עצמות א"ס 'עובר' ונמשך דרך ה'סוחר' (-המקיף דכתר).

וראה עוד בכ"ז בספר הערכים חב"ד מערכת האותיות (אותיות התורה אות תי"ו) ע' תעה ואילך.

23. משל למה הדבר דומה: לאדם שזורע קב למטה בארץ

(ישעיה נ) אלביש שמים קדרות, ושק אשים כסותם, וכן אמרו רז"ל (סנהדרין קא, א): התורה חוגרת שק כו, דהיינו, שנתהווה בחינת לבוש שק שהחיצונים יונקים ממנו ולעתיד לבוא בגמר כל הבירורין, כשיבולע המות לנצח, (זכריה יג) ואת רוח הטומאה אעביר כו', אז יחזיר עפרון הד' מאות שקל כסף לשרשם אל הקדושה בשלימות, ומעתה ידע יעקב שאי אפשר שישפיע לו עשו משרשו את המקיף דתהו אשר הוא מבקש, מאחר שהוא בעצמו למטה, ואין עצה אלא רק שימשיך יעקב בעצמו את המקיף הנ"ל. ולזאת, כשידע שבעצמו צריך להמשיך המקיף הנ"ל, לכן הוצרך להעלות מיון נוקבין כנגדו, כדי

כד ד

– ואז יוציאו ממנו את כל ניצוצי קדושה שנבלעו בו, וכנ"ל.

המורם מכל הנ"ל - ש'ד' מאות איש' של עשו מורים על בחינת 'ת' עלמין דכיסופין' כפי שהן עדיין בירידה גדולה.

ומעתה - כיון שמלאכיו של יעקב ראו את בחינת 'ד' מאות איש' של עשו, שזהו סימן שעדיין לא נתברר עשו, כנ"ל - ידע יעקב שאי אפשר שישפיע לו עשו משרשו את ה'מקיף' דתהו אשר הוא מבקש, מאחר שהוא בעצמו למטה.

ואין עצה אלא רק שימשיך יעקב בעצמו את ה'מקיף' הנ"ל [דתהוה] – כיון שעשו אינו ראוי עדיין להיות ההמשכה באה על ידו.

[להבנת הדברים הבאים יש להקדים²⁵:

איתא בזהר אשר "באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא". פירוש, על ידי שהאדם מתעורר 'מלמטה' להתקרב אל ה' באה התעוררות והשפעה אלקית 'מלמעלה' למטה, על דרך מאמר רז"ל (ראה יומא טז, א) "אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה". דלפני כל המשכה הבאה מלמעלה מוכרח להיות התעוררות מלמטה מצד האדם.

המלוכש בו), דהיינו שמדובר על קליפה המעלימה ביותר על אור הקדושה השורה בה. ובגד"ד היינו שמעלים על ענינה ושורשה – ד' מאות שקל כסף דאברהם.

כמו שכתוב (ישעיה נ ג) "אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם כְּדָרוֹת, וְשָׁק אֲשִׁים בְּסוֹתָם" -

'שמים' בפסוק זה מורה על דרגא גבוהה באלקות. וכוונת הפסוק (ע"פ פנימיות הענינים) הוא שלפעמים הקב"ה 'מלביש' את ה'שמים' ב'קדרות', היינו שמסתיר את הקדושה ('קדרות הוא מל' חושך). וע"ז נאמר בסוף הפסוק "ושק אשים כסותם", שמזה רואים שענינו של ה'שק' הוא כמו 'קדרות' המעלים על ה'שמים' – קליפה המסתיר על קדושה המלוכש בתוכו.

וכן אמרו רז"ל (סנהדרין קא, א): 'התורה חוגרת שק כו', דהיינו, שנתהווה בחינת לבוש 'שק' שה'חיצונים' יונקים ממנו.

ולעתיד לבוא, בגמר כל הבירורין, כש"יבולע המות לנצח" (זכריה יג), "ואת רוח הטומאה אעביר כו' [מן הארץ]", אז יחזיר עפרון הד' מאות שקל כסף לשרשם אל הקדושה בשלימות

25. הקטע דלהלן נעתק מחסידות מבוארת תניא, סוף פ"י, ע"ש.

להמשיך על ידי זה את המקיף, כי רוח אייתי רוח כו'. וזהו ענין המנחה ששלה יעקב לעשו, הוא בחינת העלאת מיין נוקבין, להמשיך מיין דוכרין דמקיף דתהו הנ"ל, ולכך שלח גמלים, אף שהם בהמות טמאות, כי לגבי אור מקיף הנ"ל כחשכה כאורה כו'.²⁶

ולכך שלח גמלים, אף שהם בהמות טמאות, כי לגבי 'אור מקיף' הנ"ל – "כחשכה כאורה"²⁷ כו' - אור וחושך (קדושה וקליפה) הם שוים לגביו.

כלומר, מאחר שהאור המקיף דתהו הוא למעלה מכל גדר והגבלה, לכן כל ההגדרה של אור וחושך (קדושה וקליפה) שוים ממש לגביו, (כשם שמספר גדול מאד ומספר קטן מאד שווים ממש לגבי דבר שהוא בלתי מוגבל, כיון שאין לו שום ערך ויחס עם ענין המספר והגבול). ולכן בכדי לפעול התעוררות והמשכה של אור המקיף שהוא למעלה מכל ההגדרות, הוצרך יעקב להתעורר מלמטה בהתאם לדרגא זו – ולכן הביא קרבנות גם מבהמות טמאות, להורות על האמור, שלגבי אור מקיף זה טהור וטמא שווים ממש (וכמו שיבואר כל זה להלן בפרטיות יותר).²⁸

[לסיכום]

תשובת המלאכים ליעקב היתה שאף שיעקב כבר בירר ותיקן את דרגתו בעולם התיקון, מכל מקום עשו עצמו עדיין לא תיקן ובירר את עצמו, אלא הוא נמצא עדיין למטה במצב של שבירה ונפילה (ולכן הביא עמו ד'

ושני אופני התעוררות אלו ('אתערותא דלתתא' ו'אתערותא דלעילא') נקראים בכתבי האריז"ל בשם 'העלאת מיין נוקבין' ו'המשכת מיין דכורין'²⁶ (ראה תורה אור ויקהל פה, ג).

ולזאת, כשידע שבמצמו צריך להמשיך ה'מקיף' הנ"ל, לכן הוצרך להעלות 'מיין נוקבין' [-התעוררות מלמטה למעלה] כנגדו - בהתאם לתכונות אור המקיף - כדי להמשיך על ידי זה את ה'מקיף'.

כי 'רוח אייתי רוח כו' [ואמשיך רוח] (זח"ב קסב, ב) - רוח ההתעוררות של האדם מלמטה מביאה וממשיכה רוח התעוררות מלמעלה. וכך גם בעניננו, שכדי לפעול את המשכת המקיף דעשו הוצרך יעקב להתעורר מלמטה למעלה, ולהמשיך על ידי עבודה זו את אור המקיף דתהו.

[יבאר היכן רואים ענין התעוררות זו מלמטה במעשי יעקב:]

וזהו ענין המנחה ששלה יעקב לעשו, הוא בחינת העלאת 'מיין נוקבין' [-התעוררות מלמטה], להמשיך 'מיין דוכרין' [-התעוררות מלמעלה] ד'מקיף' דתהו הנ"ל.

הנחות צמח צדק

ב. וכמו שיתבאר לקמן בעזרת ה' בענין "ויקח מן הבא בידו מנחה כו' [לעשו]."

ישראל למטה 'עולה' למעלה וגורמת נחת רוח לפניו ית'; ואילו 'מיין דכורין' (מימי הזכר) הם הכחות של ה'משפיע' [הקב"ה], ופירוש 'המשכת מיין דכורין' הוא, ירידת הכחות וההשפעות הרוחניות מלמעלה אל בני ישראל (והשפעות אלו הן תוצאה מהעלאת מיין נוקבין שהיא עבודתם של בני ישראל).

²⁷ תהלים קלט, יב. וראה לקו"ת פ' צו ד"ה מצה זו.

²⁶ ליתר ביאור: 'זכר' ו'נקבה' הם כינוי לבחינות 'משפיע' ו'מקבל'. 'אישי' הוא בחינת 'משפיע' ו'אשה' היא בחינת 'מקבל'. וכך הוא ביחס שבין הקב"ה לכנסת ישראל, שהקב"ה נקרא 'אישי', וכנסת ישראל נקראת 'אשה'.

'מיין נוקבין' (מימי הנקבה) - הם הכחות של ה'מקבל' [בני ישראל], וענין 'העלאת מיין נוקבין' הוא, שעבודת בני

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אֲבִי אַבְרָהָם בּוֹ. פִּירוּשׁ, שֶׁהַתַּפְּלִל שִׁיּוּמֶשֶׁךְ אֵלָיו הַמְּקִיפִים דַּקְדּוּשָׁה שֶׁל הָאֲבוֹת, לַעְזוֹר לוֹ שִׁיּוּכֵל לְהַמְשִׁיךְ הַמְּקִיף דִּתְהוּ הַנ"ל שִׁיתַּגְלָה לְמִטָּה, וְעַל יְדֵי זֶה גַם כֵּן הִצִּילָנִי נָא מִיַּד עֲשׂו בּוֹ' שְׁלֵמֻטָּה. וַיַּחֲזַן

הָאֲבוֹת, לַעְזוֹר לוֹ שִׁיּוּכֵל לְהַמְשִׁיךְ ה'מְקִיף' דִּתְהוּ הַנּוֹכַח לַעֲיֵל, שִׁיתַּגְלָה לְמִטָּה.

בתפילה זו ביקש יעקב והתפלל מה' שיומשכו אליו האורות המקיפים דקדושה של האבות, והמשכה עליונה זו תסייע ותעזור לו שיהיה לו הכח והיכולת להמשיך המקיף דתוהו ולהביאו לידי גילוי למטה.

כלומר:

כפי שנתבאר לעיל, האורות דתוהו הם אורות 'מקיפים' – היינו אורות גבוהים כאלו שהם למעלה מלהתלבש בכלים, ואורות דתיקון הם אורות 'פנימיים', שיכולים להתלבש בכלי. אך בפרטיות יותר, יש בעולם התיקון גופא ב' מדריגות, אור 'מקיף' ואור 'פנימי'. ועם היות שהאור מקיף דתיקון אינו במדרגה גבוהה כמו ה'מקיף' דתוהו, מכל מקום, לעומת האור 'פנימי' דתיקון גם הוא נחשב לאור 'מקיף'²⁸.

וזהו שביקש יעקב 'אלקי אבי אברהם' ו'אלקי אבי יצחק' – שאברהם ויצחק מורים על דרגות פרטיות בעולם התיקון (אברהם – חסד, יצחק – גבורה). והכוונה ב'אלקי אבי אברהם וגו'' היא, שתומשך אליו בחינת ה'מקיף' של דרגות אלו.

מאות איש, שהם כפי שד' מאות שקל כסף ירדו ונפלו למטה מאד), ומזה הבין יעקב אשר הוא יצטרך בעצמו לפעול את המשכה הזאת של אורות המקיפים דתוהו. ובכדי לפעול זאת הוצרך יעקב להעלות העלאת מ"ן מלמטה לגרום על ידה המשכת מ"ד, כי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא. וזהו ענין המנחה ששלח יעקב לעשו. ומנחה זו היתה מסוג אחר לגמרי משאר הקרבנות, ועל ידה היה יכול להמשיך את האור מקיף מעולם התוהו (וכפי שימשיך לבאר זאת להלן).

פרק ג

פעולות יעקב להמשכת המקיף דתוהו

[מבאר את המשמעות הפנימית של המשך הפרשה:]

"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אֲבִי אַבְרָהָם בּוֹ" [וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק, ה' הָאֵמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וְלִמְלֹךְתְּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ]" (בראשית לב, י).

פִּירוּשׁ - משמעות תפילה זו שבה הזכיר יעקב את האבות:

שהתפלל שיומשך אליו ה'מקיפים' דקדושה של

השפעה 'פנימית' לגבי התלמיד. אך בהשפעה ה'פנימית' עצמה יש ג"כ בחינת 'מקיף שבפנימי', היינו שע"פ דרך הפשט גופא ישנם כמה דרגות של עומק בו', והחלק שבעולם הפשט שאין התלמיד מסוגל להבינו לאשורו ממש – למרות שאינו בבחינת 'מקיף' לגמרי, שהרי סוף סוף גם זה נכלל בעולם ה'פשט', עולם שהתלמיד כן מסוגל להתחבר אליו – אבל ביחס למה שהתלמיד מבין לאשורו ממש נחשב הוא לבחינת 'מקיף', היינו שהוא ה'מקיף' שבפנימי'.

28. מעין דוגמא לענין זה: רב גדול המבין את פנימיותו של כל דבר ודבר, וכל דבר שלומד הרי הוא מבינו גם ע"פ הסוד. הדבר פשוט שביחס לשכל של תלמיד פשוט (שהוא מבין את פשטות הדברים בלבד, ומסוגל להבין את הדברים רק כפי שהם בעולם הפשט, משא"כ עולם הסוד אינו שייך לו כלל) – הרי שכלו של הרב בבחי' 'מקיף' לגביו. אמנם כאשר יצמצם הרב את שכלו, וימסור אל התלמיד את פירוש הדברים הנלמדים כפי שהם מתבארים בעולם הפשט, אזי השפעה זו נקראת

את העם לשני מחנות כו'. הנה, הטעם שחלק לשני מחנות דוקא, יובן על פי הקדמה הידועה, שעיקר ההפרש בין עולם התהו לעולם התיקון, שבעולם התהו היו הספירות מפורדים זה תחת זה, אבל בעולם התיקון הם בציור קוין, דהיינו ג' קוין, ימין ושמאל ואמצע, שהקו האמצעי הוא המחבר ומייחד גם כן ב' הקוין דימין ושמאל להיות מתכללים יחד, כידוע, דתפארת הוא הממוצע

יובן על פי הקדמה הידועה (ראה ע"ח שער הכללים פ"א, פ"ב²⁹):

הטעם הפנימי לכך³⁰ שיעקב חלק את אנשיו לשני מחנות דוקא, יובן ע"פ המבואר לעיל שרצה יעקב לפעול המשכת האור המקיף דתוהו, ולכן הוצרך להעלות העלאת מ"ן אליו, והעלאה זו הוצרכה להיות בהתאם לתכונות המקיף שאותו רצה להמשיך.

ויובן זאת בהקדם:

שעיקר ההפרש בין עולם התהו לעולם התיקון³¹ [הוא]:

שבעולם התהו היו הספירות מפורדים זה תחת זה - ללא התכללות ביניהם.

מבואר בקבלה וחסידות שהספירות דתוהו הן "זה תחת זה", כלומר שהן נפרדות זו מזו, וללא כל התכללות והתאחדות ביניהם.

אבל בעולם התיקון הם בציור קוין, דהיינו, ג' קוין - ימין ושמאל ואמצע, שהקו האמצעי הוא המחבר ומייחד גם כן ב' הקוין דימין ושמאל להיות מתכללים יחד.

הספירות דתיקון הם בציור של ג' קוים³².

והמשכת ה'מקיף' דתיקון תעזור לו שיוכל להמשיך אחר כך גם את הדרגה הנעלית של המקיף דתוהו.

ועל ידי זה גם כן "הצילני נא מיד [אחי מיד] עשו כו'" שלמטה.

על ידי המשכת המקיף דתוהו יקויים גם המשך הפרשה 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' הרשע שלמטה. כי זה שעשו הרשע בא ליעקב מתוך כוונה רעה, וכנ"ל בענין 'ד' מאות איש', הוא רק כל זמן שלא נתברר עשו ועדיין לא חזר לשרשו שבעולם התוהו, אבל לאחר שיומשכו ויתגלו למטה האורות המקיפים דתוהו (על ידי העזר והסיוע מן המקיפים של האבות), שהם השרש של בחינת עשו, אז יינצל יעקב ממנו, כי גם עשו שלמטה יתברר ויתעלה לקדושה כמו בשרשו הראשון.

[וממשיך לבאר את התוכן הפנימי של

המשך הפרשה:]

"וַיִּחַן אֶת הָעָם [אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים] לְשְׁנֵי מַחֲנֹת כו'" (בראשית לב, ח).

הנה, הטעם [הפנימי] שחלק לשני מחנות דוקא,

29. ראה תו"א נא ד ואילך. וראה גם בקונטרס 'בד קודש' לאדמו"ר האמצעי, שמבאר שם ענין הספירות והתחלקותן לג' קוים.

30. לפי פשוטו הטעם לכך הוא (כמסופר בהפסוק הבא): 'אם יבוא עשו אל המחנה האחת ויכהו, ויכה המחנה הנשאר לפליטה', אך לפי זה יש להבין מדוע חילק את

העם לשני מחנות דווקא, ולא ליותר משנים?
31. ראה תו"א ט, ד. וראה ד"ה והארץ היתה תוהו תקס"ח בתחילתו. ובד"ה אחרי מות תרמ"ט סעי' ג.

32. בפרטיות יותר: קו הימין כולל חכמה חסד נצח, קו השמאל כולל בינה גבורה הוד, וקו האמצעי כולל דעת תפארת יסוד.

בין חסד וגבורה, ומחברם יחד. ולכך, ישראל שהם בבחינת התיקון, אומרים ג' פעמים קדוש דוקא, וכתוב בהם גם כן והייתם לי סגולה, שהסגולה הוא ג' נקודות, בחינת ימין ושמאל ואמצע כו'. אבל בעולם התהו שהיו בבחינת פירוד זה תחת זה ולא נתייחדו יחד, הרי זה רק בחינת ב' קוין, שהחסד הוא בפני עצמו, והגבורה הוא בפני עצמו, וכמו שכתוב ביאור הדברים במקום

והענין של הקו האמצעי הוא התכללות ב' הקוין של ימין ושמאל, שהספירות של קו הימין יכולות להתאחד ולהתכלל עם הספירות של קו השמאל. כי למרות שהן הפכיות זו מזו – כחסד וגבורה, עם כל זה, הקו האמצעי פועל את התכללות שני הקוים יחד, עד שיכולה להיות מדה המורכבת מחסד ומגבורה³³ (וכפי שממשיך לבאר).

והענין של הקו האמצעי הוא התכללות ב' הקוין של ימין ושמאל, שהספירות של קו הימין יכולות להתאחד ולהתכלל עם הספירות של קו השמאל. כי למרות שהן הפכיות זו מזו – כחסד וגבורה, עם כל זה, הקו האמצעי פועל את התכללות שני הקוים יחד, עד שיכולה להיות מדה המורכבת מחסד ומגבורה³³ (וכפי שממשיך לבאר).

כידוע, דתפארת – שהיא העיקר של הספירות דקו האמצעי – הוא הממוצע בין חסד וגבורה, ומחברם יחד.

ספירת ה'תפארת' היא ספירה ממוצעת המחברת את חסד וגבורה, וכמובן מעניין ה'תפארת' כפי שבאה לידי ביטוי בכחות האדם – ענין הרחמים, והיכן רואים שרחמים הם בחי' ממוצע בין חסד וגבורה? היינו שאינו שוללם, אלא היא כוללת את שניהם יחד? כי ענין החסד הוא להשפיע לכל, בלי להתחשב כלל אם המקבלים ראויים לכך, וענין הגבורה הוא שלא להשפיע למי שאינו ראוי לקבל, וענין הרחמים הוא שגם כאשר הוא מכיר בהזולת שאינו ראוי לקבל שפע זה, מכל מקום הוא משפיע אליו מצד הרחמנות עליו. נמצא, שענין הרחמים הוא הממוצע המחבר בין חסד (הנטי' של השפעה לכל) וגבורה (הנטי' שלא להשפיע לזולת כאשר

אינו ראוי לכך), כיון שבסופו של דבר הרי הוא מרחם עליו ומשפיע לו. וכך גם למעלה, ספירת התפארת מחברת בין חסד וגבורה³⁴.

ולכך, ישראל, שהם בבחינת התיקון – שמשם הוא שורש נשמתם, אומרים ג' פעמים 'קדוש' דוקא – בשונה מהמלאכים העליונים, שיש מהם שאומרים 'קדוש' פעם אחת, ויש שאומרים 'קדוש' שתי פעמים (ראה חולין צא, ב. לקו"ת ר"פ אמור), הנה בני ישראל אומרים 'קדוש' ג' פעמים, כי בגלל שורש נשמתם בעולם התיקון יש בהם התכללות של שלשה קוים.

ובתיב בהם גם כן "והייתם לי סגולה" (שמות יט, ה) – 'סגולה' היא לשון סגול, שהסגולה הוא [בצורה של] ג' נקודות – בחינת ימין, ושמאל, ואמצע כו' – היינו, שהכתוב 'והייתם לי סגולה' מרמז על כך שאתם לי כמו נקודת הסגול עם ג' נקודות, המורות על התכללות ג' הקוים הנ"ל, כי כאמור שורש נשמתם של בני ישראל הוא מעולם התיקון, שבו יש התכללות בין כל הקוים והמדות.

אבל בעולם התהו, שהיו [הספירות] בבחינת פירוד זה תחת זה, ולא נתייחדו יחד, הרי זה רק בחינת ב' קוין, שהחסד הוא בפני עצמו, והגבורה הוא בפני עצמו – כיון שאין שם קו

33. ויתירה מזו: זה שציור עולם התיקון הוא בג' קוין, אין זה רק משום שיש מדות בקו האמצעי שהן כלולות מהמדות של ימין ושמאל, אלא המדות שבב' הקוין של ימין ושמאל עצמן יש בהם ענין ההתכללות, וע"ד אב

המכה את בנו, שזהו מעשה של חסד המורכב מענין הגבורה ('גבורה שבחסד').

34. ראה בביאורנו לד"ה אנכי מגן לך בפרשת לך לך.

אחר, שהענין הוא, לפי שבתהו היו האורות מרובים והכלים מועטים, ולכן מצד קוטן הכלי לפי ערך האור, על כן אין הכלי יכולה להכיל ב' הפכים חסד וגבורה יחד. על דרך משל באדם, מי ששכלו קטן לא יכול ב' הפכים כלל, אלא אם יטה שכלו לזכות, לא ימצא אז שום שכל לחוב, ולא יסבול שום נטיה לחוב בלבד, אלא רק טוב וחסד בלבד. ובהיפוך, כאשר יטה לחוב, לא יסבול כלל נטיה לזכות, ונמצא אינו אלא בקו אחד תמיד, פעמים בקו הימין לזכות, ופעמים בקו השמאל לחוב, והרי הקוין מפורדים, שכשהוא בבחינת חסד לא יוכל לסבול בחינת דין, וכן להיפוך. וזהו הנקרא בחינת ב' קוין, שהחסד הוא בפני עצמו והגבורה בפני עצמה, אבל בתיקון שהתפארת מכריע בין חסד וגבורה, היינו שגם בשעת הדין יוכל להיות גם כן נטיה

'כלים מועטים') לא יכול ב' הפכים כלל, אלא אם יטה שכלו לזכות לא ימצא אז שום שכל לחוב, ולא יסבול שום נטיה לחוב בלבד, אלא רק טוב וחסד בלבד. ובהיפוך, כאשר יטה לחוב לא יסבול כלל נטיה לזכות - הן בשכלו והן בלבד, כנ"ל. ונמצא, אינו אלא בקו אחד תמיד - פעמים בקו הימין לזכות, ופעמים בקו השמאל לחוב - כי אדם זה אין ביכולתו להכיל ולסבול ב' הפכים יחד, בגלל קוטן כלי שכלו.

והרי הקוין מפורדים, שכשהוא בבחינת חסד לא יוכל לסבול בחינת דין, וכן להיפוך - כשהוא בבחינת דין לא יוכל לסבול בחינת חסד.

וזהו הנקרא בחינת ב' קוין, שהחסד הוא בפני עצמו והגבורה בפני עצמה.

וכיון שמחמת קוטן הכלים שבעולם התוהו לא יכולה להיות בו התכללות והתחברות, לכן מטעם זה כל הספירות שבעולם התוהו הן "זה תחת זה", כלומר, שהן בבחינת פירוד זו מזו.

אבל בתיקון שהתפארת מכריע בין חסד וגבורה, היינו שגם בשעת הדין [גבורה] יוכל

אמצעי המחבר אותם. וזהו הפירוש שהם "זה תחת זה", היינו שכל אחד אין לו קשר כלל עם השני.

כלומר, זה שבתוהו הכל הוא בבחי' ב' קוין, הכוונה בזה היא שאין שם בחינת קו האמצעי המחבר בין ב' ספירות הפכיות, אלא כל ספירה עומדת בפני עצמה, בלי להתחבר כלל עם השני. היינו שספירת החסד עומדת בפני עצמה בנפרד משאר הספירות, וכן ספירת הגבורה.

ובמו שכתוב ביאור הדברים - הטעם לכך שאין התכללות בתוהו, משא"כ בתיקון - במקום אחר³⁵.

שהענין הוא, לפי שבתהו היו האורות מרובים (אורות בלתי מוגבלים) והכלים מועטים (כלים קטנים שאינם יכולים לקבל הרבה), ולכן מצד קוטן הכלי לפי ערך האור, על כן אין הכלי יכולה להכיל ב' הפכים חסד וגבורה יחד - כי זהו דבר גדול יותר מדאי לכלים מועטים כאלה.

[ממשיך לבאר ולהמחיש את הדברים:]

על דרך משל באדם, מי ששכלו קטן (ע"ד

לזכות, לפי שבתיקון האורות מועטים והכלים מרובים, נמצא הכלי רחב לקבל גם ב' הפכים. וכמו באדם שדעתו רחבה יוכל לסבול ב' הפכים יחד, וישכנו במוחו ולבו, שמצד זה יש סברא לזכות, אף על פי שמצד אחר יש סברא לחוב כו', והרי בתיקון מתייחדים חסד וגבורה יחדו, וזהו ענין ג' קוין.¹ ואמנם, בעובדא זו דיעקב ועשו, שהיה יעקב צריך להמשיך לו המקיף דתהו, שהוא בחינת האור דתהו שבלי גבול כו', לכך הוצרך להעלות מיין נוקבין לשם. וידוע, שהמיין נוקבין צריך להיות לפי אופן ההמשכה שרוצה להמשיך, משום

להיות גם כן נמיה לזכות [חסד] – כי בתיקון יש ג' קוים, והקו האמצעי ('תפארת') מחבר את ב' הקוים של ימין ושמאל, עד שיכולה להיות התכללות ביניהם.

[והטעם לכך שבתיקון יכולה להיות התכללות הספירות:]

לפי שבתיקון האורות מועטים (אור מוגבל ומצומצם) והכלים מרובים (כלים גדולים ורחבים), נמצא, הכלי רחב לקבל גם ב' הפכים.

[ומביא משל לכך:]

וכמו באדם שדעתו רחבה (ע"ד 'כלים מרובים') יוכל לסבול ב' הפכים יחד, וישכנו במוחו ולבו, שמצד זה יש סברא לזכות, אף על פי שמצד אחר יש סברא לחוב כו' – כלומר, אדם שיש לו דעת ושכל רחב יכול לראות סברא לזכות ביחד עם סברא לחוב, כיון שדעתו רחבה ויכולה לסבול ב' סברות הפכיות וב' מדות הפכיות.

והרי בתיקון מתייחדים חסד וגבורה יחדו, וזהו ענין ג' קוין – שהקו האמצעי שעיקרו מדת התפארת מחבר בין קו הימין וקו השמאל, ופועל את התאחדות הספירות, ועד להתאחדות ספירות הפכיות כחסד וגבורה, כי בגלל רחבות הכלים

שבעולם התיקון יכול להיות חסד שבגבורה וגבורה שבחסד, כנ"ל.²

[לסיכום:]

בעולם התהו האורות הם בלתי מוגבלים והכלים הם מוגבלים עם יכולת קליטה קטנה, ולכן לא יכולה להיות בו התכללות ב' דברים שונים והפכיים, כאדם שדעתו קצרה שלא יכול לסבול חסד וגבורה בבת אחת. אבל בעולם התיקון, מאחר שהכלים שלו הם כלים גדולים והאורות הם מוגבלים, לכן יכולה להיות בו התכללות הספירות.

[לפי זה חוזר למה שהובא לעיל בהסברת הטעם שיעקב חילק את העם לשני מחנות דווקא:]

ואמנם – אף שבעולם התיקון ישנם ג' קוים והם בבחינת התכללות ביניהם, מכל מקום, בעובדא זו דיעקב ועשו, שהיה יעקב צריך להמשיך לו ה'מקיף' דתהו, שהוא בחינת האור דתהו שבלי גבול כו' – 'אורות מרובים', לכך, הוצרך להעלות 'מיין נוקבין' ל'שם' – היינו התעוררות מלמטה שתגיע לעולם התהו דוקא, ותגרום את המשכת גילוי האור הבלתי מוגבל של עולם זה.

וידוע שה'מיין נוקבין' צריך להיות לפי אופן ההמשכה שרוצה להמשיך – היינו בהתאם

הנחות צמח צדק

ג. ועיין מה שכתוב מזה לקמן פרשת יתרו בד"ה 'להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה' [עכ, ד].

שלפי אופן ההעלאה כך היא ההמשכה, והואיל וכן, מאחר שבתהו היה רק ב' קוין כנ"ל, לכך הוצרך יעקב לעשות עצמו גם כן בדוגמא זו. וזהו ויחץ את העם כו' לשני מחנות, להיות דוגמת עולם התהו, שלשם היה זה תחת זה, ולא בציור ג' קוין כנ"ל, ועל ידי זה יתקשר בעולם התהו להמשיך האור מקיף כו'. ומזה הטעם עצמו יובן הטעם מה שהקריב יעקב המנחה עזים מאתים כו', שענין מנחה זו היא העלאת מיין נוקבין להמשיך המקיף הנ"ל, והוא על דרך ענין הקרבנות, שהם העלאת מיין נוקבין להמשיך מיין דוכרין כנודע. ואף על פי כן היתה מנחתו שלא על דרך אופן ומשפט הקרבנות שבתורה כו', בהיות שמעשה הקרבנות הוא מבחמות טהורים ושחוטים דוקא. אך השחיטה כשירה בזה, ולא מצינו קרבן בתורה בחי רק בשעיר דעזאזל,

ופרים עֲשֶׂה אֶתֵּנָה עֲשִׂים וְעִרְם עֲשֶׂה'.

שענין מנחה זו היא העלאת 'מיין נוקבין' להמשיך ה'מקיף' הנ"ל - המקיף דתהו.

והוא על דרך ענין הקרבנות, שהם העלאת 'מיין נוקבין' - הקרבן קרבן גשמי מלמטה - להמשיך 'מיין דוכרין' - השפעה אלקית מלמעלה למטה, כנודע.

ענין הקרבנות הוא ענין העלאת מ"ן בכדי להמשיך המשכת מ"ד, כי זה שהאדם מקריב קרבנו למטה הוא כעין התעוררות מלמטה בכדי לפעול על ידו המשכה אלקית מלמעלה.

ואף על פי כן - למרות ששילוח המנחה לעשו הוא על דרך ענין הקרבנות, מכל מקום, היתה מנחתו שלא על דרך אופן ומשפט הקרבנות שבתורה כו', בהיות שמעשה הקרבנות [על פי התורה] הוא מבחמות טהורים ושחוטים דוקא. אך, השחיטה כשירה בזה³⁶ (ברכות לא, א).

ולא מצינו קרבן בתורה פְּחִי - ללא שחיטה, כפי ששלח יעקב לעשו בהמות חיות, רק בשעיר דעזאזל - השעיר שנשלח ביום הכיפורים לעזאזל,

לתכונתיו, משום שלפי אופן ההעלאה כך היא ההמשכה [הנמשכת על ידה].

והואיל וכן, מאחר שבתהו היה רק ב' קוין, כנ"ל - ללא התכללות הנפעלת ע"י הקו האמצעי, לכך הוצרך יעקב לעשות עצמו גם כן בדוגמא זו - להיות בב' קוין.

וזהו "ויחץ את העם כו' לשני מחנות", להיות דוגמת עולם התהו, שְׁלֹשָׁם היה זה תחת זה ולא בציור ג' קוין, כנ"ל.

ועל ידי זה - על ידי שיהי' כדוגמת עולם התהו, שני מחנות - יתקשר בעולם התהו, [ויוכל] להמשיך [משם] ה'אור מקיף' כו'.

[וכעת יבאר התוכן הפנימי במנחה ששלח

יעקב, ומדוע שלח דברים אלה דוקא:]

ומזה הטעם עצמו - שבכדי להמשיך מעולם התהו צריכה ההעלאה להיות בהתאם אליו - יובן הטעם מה שהקריב יעקב המנחה "עזים מאתים כו' [ותִּשֶׂים עֲשָׂרִים רְחִלִּים מֵאֵתִים רְאִילִים עֲשָׂרִים]" (בראשית לב, טו) - וכתיב אחר כך 'גְּמִלִים מִיִּנְקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלִשִׁים פְּרוֹת אֲרָבָעִים

36. הטעם שהוצרך להוסיף ש'שחיטה כשרה בזה' - ראה במילואים אות א.

וגם בקרבנות לא היו מקריבים רק החלב והדם, והמנחה הזאת ששלח יעקב לעשו היו בהמות ממאות גם כן, כמו שכתוב גמלים מניקות כו', וגם שהן חיינ ולא שחוטין. והענין הוא, משום שהעלאת מיין נוקבין, שהיא המנחה דיעקב, הוא להמשיך מיין דוכרין מבחינת המקיף דעולם התוהו, והמיין נוקבין והמיין דוכרין דעולם התהו, הוא משונה ובאופן אחר מן המיין נוקבין ומיין דוכרין דעולם התיקון, שהוא ענין הקרבנות שבתורה, שהתורה היא מבחינת עולם התיקון דאצילות, והיינו, כי עולם התיקון הוא בחינת אור פנימי, שהאורות מתצמצמים ונתפסים בתוך הכלי, ומאחר שהאור יכול להתיישב בתוך הכלי, זהו הוראה שכבר נתצמצם האור בצמצומים רבים, וכמו שכתוב בעץ חיים, שבתיקון האורות מועטים כו', לכן התורה שנמשכת משם, היא גם כן בבחינת

שהתורה היא מבחינת עולם התיקון דאצילות. ולכן הקרבנות הכתובים בתורה ענינים להמשיך מ"ד מעולם התיקון.

והיינו, כי עולם התיקון הוא בחינת 'אור פנימי', שהאורות מתצמצמים ונתפסים בתוך הכלי - כמבואר לעיל שהאורות דתיקון נמשכו באופן מצומצם, כי המטרה היא שיוכלו להתלבש בפנימיות בתוך הכלים.

ומאחר שהאור יכול להתיישב בתוך הכלי, זהו הוראה [והוכחה] שכבר נתצמצם האור בצמצומים רבים,

כלומר: האור אלקי מצד עצמו כפי שנמשך מאתו יתברך הוא אור בלתי מוגבל לגמרי, ולכן כאשר האור הוא בערך כזה שיכול להתלבש בתוך כלים מוגבלים ולהתיישב בהם באופן פנימי, הרי זהו הוכחה והוראה גמורה שכבר נשתנה האור על ידי ריבוי צמצומים עד שנעשה בבחינת 'אור פנימי' - היינו אור מוגבל ומצומצם שנותן מקום לכלים והוא מתלבש בתוכם.

וכמו שכתוב ב'עץ חיים' שבתיקון האורות מועטים כו'.

שכתוב בו "יעמד חי", אבל זהו דבר היוצא מן הכלל.

וגם בקרבנות [על פי תורה] לא היו מקריבים רק החלב והדם - משא"כ כאן שיעקב שלח את כל הבהמה.

והמנחה הזאת ששלח יעקב לעשו היו בהמות ממאות גם כן, כמו שכתוב (בראשית לב, טז) "גמלים מניקות כו'". וגם שהן חיינ ולא שחוטין - בשונה משאר הקרבנות שבתורה.

והענין הוא - מדוע שלח יעקב מנחה באופן זה: משום שהעלאת 'מיין נוקבין', שהיא המנחה דיעקב, הוא להמשיך 'מיין דוכרין' מבחינת ה'מקיף' דעולם התוהו.

וה'מיין נוקבין' וה'מיין דוכרין' דעולם התהו הוא מְשֻׁנָּה ובאופן אחר מן ה'מיין נוקבין' ו'מיין דוכרין' דעולם התיקון - שהוא ענין הקרבנות שבתורה - הקרבנות שבתורה הם 'מיין נוקבין' לפי אופן עולם התיקון, ולכן הם גורמים את המשכת 'מיין דוכרין' משם. אבל ה'מיין נוקבין' להמשיך מתוהו וכן ה'מיין דוכרין' הנמשכים משם - הם באופן אחר לגמרי.

דקדוקים וצמצומים, ולכן מפורש בתורה סדר העלאת מיין נוקבין דתיקון הכל בדקדוקים, שהוא משפט מעשה הקרבנות שיהיו מבהמות טהורים, ומג' מיני בהמות לבד, ושיהיו שחוטין דוקא, ויש הרבה דברים שהקרבן נפסל בו, וכן בענין ההקרבה איך ומה הרבה דקדוקין בו, כי כל התורה הוסדה בדרך זה בצמצומים ומדידות, מפני שהיא מבחינת התיקון, שהאורות מצומצמים תוך הכלים, ולכן מדקדקים גם כן בכמה מיני צמצומים ודקדוקים בו, אבל יעקב העלה מיין נוקבין לבחינת המקיף דתהו כנ"ל, שהוא אור גדול בבחינת אין סוף, שלכן לא יכול הכלי להכילו, ונשאר בבחינת מקיף, (לכך שלח המנחה שהוא העלאת מיין נוקבין לשם) אף בהמות טמאות גמלים מניקות בו, וכולן היו חייין ולא שחוטין בו, כי להיות האור בבחינת אין סוף, לכן אין שם

מאחר שהגדרת העולם התיקון היא שמאיר בו 'אור פנימי', שהוא ענין של צמצום ודקדוק, לכן גם בהלכות התורה הנמשכת מעולם התיקון ישנם דקדוקים רבים, וזה נוגע גם לאופן העלאת מ"ן, כי רק על ידי קיום ההלכה בדקדוקים וצמצומים שלה יכולים להמשיך המשכה והארה מעולם התיקון.

אבל יעקב העלה 'מיין נוקבין' לבחינת ה'מקיף' דתהו, כנ"ל – שהוא אור גדול בבחינת אין סוף – 'אורות מרובים' – שלכן לא יכול הכלי להכילו, ונשאר בבחינת 'מקיף' – כיון שאינו יכול להיתפס בפנימיות בתוך הכלי. וכפי שנזכר לעיל שהאור שבעולם התהו נקרא 'אור מקיף' מצד גודל מעלתו, שהוא למעלה מלבוא בהתלבשות פנימית והתיישובות בתוך כלים מוגבלים.

(³⁸לכך שלח המנחה – שהוא העלאת 'מיין נוקבין' לשם) אף בהמות טמאות – גמלים מניקות בו, וכולן היו חייין ולא שחוטין בו – בשונה מדיני התורה בקרבנות, כי להיות האור

כתוב ב'עץ חיים' שבעולם התיקון האורות הם 'מועטים', והכוונה בזה היא שהאורות מצד עצמם הם 'מוגבלים' ו'מצומצמים' עד שיכולים להתלבש ולהיתפס בתוך כלים מוגבלים.

לבן, התורה שנמשכת משם – מעולם התיקון, היא גם כן בבחינת דקדוקים וצמצומים – בדוגמת ה'אור פנימי' של עולם התיקון שהוא אור מצומצם ומוגבל לפי ערך הכלים.³⁷

ולכן מפורש בתורה סדר העלאת 'מיין נוקבין' דתיקון הכל בדקדוקים, שהוא משפט [פרטי ההלכות של] מעשה הקרבנות – שיהיו מבהמות טהורים, ומג' מיני בהמות לבד – פרים, כבשים, עזים, ושיהיו שחוטין דוקא. ויש הרבה דברים שהקרבן נפסל בו – כגון בעל מום וכיו"ב. וכן בענין ההקרבה – איך ומה [יש] הרבה דקדוקין בו, כי כל התורה הוסדה בדרך זה – בצמצומים ומדידות, מפני שהיא מבחינת התיקון, שהאורות [שם] מצומצמים תוך הכלים, ולכן מדקדקים גם כן [בהלכות התורה] בכמה מיני צמצומים ודקדוקים בו.

37. ליתר ביאור ראה במילואים אות ב.

בכדי למלאות את החסרון בהמשך הדברים כאן.

38. כפה"נ, המוסגר הזה הוא הוספה מאדמו"ר הצ"צ,

הצמצומים והדקדוקים, כי אין סוף ברוך הוא הוא כל יכול, לסבול הכל, אף טמאין, ושיהיו חיינ כו', שאין נמצא שם דקדוקים וצמצומים כלל. וכמאמר רז"ל גבי חזיר, שעתידי לחזור וליטתה. היינו לעתיד לבוא שיבולע המות לנצח, ואז יתגלה עצמות אין סוף, ויוכל גם חזיר להתעלות, מה שאין בן עתה. לכן יעקב ששלח המנחה לעשו, שהוא העלאת מיין נוקבין למקיף דתהו שבבחינת אין סוף, שלח גם בן דברים טמאים, ולכך שלח גם בן גמלים מניקות, כי אדרבה שרשן של גמלים הוא מאד נעלה, כמו שכתוב באליעזר עבד אברהם שלקח יו"ד גמלים מגמלי אדניו, וכל טוב אדניו בידו, והוא ענין כגמל עלי

[דתוהו] בבחינת אין סוף, לכן, אין שם הצמצומים והדקדוקים, כי אין סוף ברוך הוא הוא כל יכול, לסבול הכל, אף טמאין, ושיהיו חיינ כו', שאין נמצא שם דקדוקים וצמצומים כלל - כיון שהוא ית' הוא בלתי מוגבל כלל, וללא שום הגדרות וצירורים.

וכמאמר רז"ל (ראה של"ה פ' חיי שרה) גבי חזיר - בביאור הטעם לקריאת שמו 'חזיר', שעתידי לחזור וליטתה.

היינו, לעתיד לבוא, ש"יבולע המות לנצח" (ישעי' כה, ח) - ויהיה ביטול כל הקליפות והטומאות מן העולם, ואז יתגלה [בעולם] עצמות אין סוף, ו[ממילא] יוכל גם חזיר להתעלות - כי לאחר שתבטל מציאות הקליפות יתעלה העולם למצב נעלה כזה שגם אור הסובב הבלתי מוגבל יוכל להתלבש בפנימיותו. וכיון שאור זה יכול לסבול אף דברים טמאים כנ"ל, לכן כאשר יתגלה אור זה בעולם, גם הטמא יוכל להתעלות ולהיות טהור.

מה שאין בן עתה - שעדיין ישנה מציאות הקליפות בעולם, ואור א"ס הבלתי מוגבל אינו יכול להאיר בו באופן פנימי, ורק אור מצומצם ומוגבל מאיר בו, לכן צריך להיות הכל באופן של צמצום ודקדוקים וכו'.

לכן, יעקב ששלח המנחה לעשו, שהוא העלאת 'מיין נוקבין' ל'מקיף' דתהו שבבחינת אין סוף, שלח גם בן דברים טמאים, ולכך, שלח גם בן גמלים מניקות - כי זהו העלאת מ"נ לפי אופן עולם התוהו, שמאיר בו אור בלתי מוגבל שיכול לסבול הכל, אף דברים טמאים, כיון שאין בו שום הגבלות וצמצומים.

[ועתה יבאר מדוע בחר יעקב מבין כל הבהמות הטמאות לשלוח 'גמלים' דווקא:]

כי אדרבה - בנוסף למבואר לעיל ששלח גמלים בגלל שהם בהמות טמאות, הנה עוד זאת - שרשן של גמלים הוא מאד נעלה - באורות העליונים ביותר, ומאחר שרצה יעקב להמשיך מדרגה עליונה מאד, מבחינת המקיף דתוהו, לכן שלח גמלים דווקא, ששרשם מדרגא עליונה ביותר.

כמו שכתוב באליעזר - 'עבד אברהם' - שלקח "יו"ד גמלים מגמלי אדניו, וכל טוב אדניו בידו" (בראשית כד, י).

מבואר בזהר (וישב קפא, ב) שהעשרה גמלים שלקח אליעזר 'איןון עשרה דרגין' . כגוונא דלעילא. דהיינו שרומזים על עשר ספירות, אבל ספירות שב"גוונא דלעילא", היינו בדרגא נעלית מאד, שלמעלה מסדר השתלשלות.

והוא ענין "בְּגִמְלָא עָלֵי אִמּוֹ בּוֹ" [בְּגִמְלָא עָלֵי נַפְשִׁי]

אמו כו'. וכל זה לא היה יכול לעשות רק יעקב, וקודם מתן תורה, אבל אנחנו כבר ניתן לנו התורה מבחינת התיקון, ומה שהוא טמא ואסור על פי התורה הוא מרוחק, ולא יוכל להתעלות כלל כו', והכרת תכרת הנפש באכלה חלב כו' וכיוצא.

ויקם כלילה הוא ויקח את שתי נשיו כו' ויעבר את מעבר יבק. ויקחם

הוא מרוחק, ולא יוכל להתעלות כלל כו' [עד לעתיד לבוא כאשר יתגלה אור אין סוף ב"ה בעצמו, כנ"ל בענין החזיר], וְהַכֶּרֶת תִּכְרֶת הַנֶּפֶשׁ בִּאֲכֻלָּה חֵלֶב כו', וכיוצא - בשאר איסורי התורה⁴⁰.

[לסיכום:

כל מה שעשה יעקב היה כדי להעלות מ"ן לפי אופן עולם התווה, היינו להמשיך משם על ידי ענין 'ויחץ לשני מחנות', כדוגמת עולם התווה שאין שם ג' קוים, רק שני קוים מפורדים, וכן על ידי שילוח המנחה, שמנחה היתה לפי אופן התווה ולא לפי התיקון, כי בתווה מתגלה אור אין סוף ב"ה עצמו הסובל הכל, ולכן שלח בהמות טמאות וכשהם חיים ולא שחוטים, כדי להמשיך המשכה עליונה [משם].

פרק ד

ביאור ענין ההעברה במעבר יבק

[הולך ומבאר את המשמעות הפנימית של

דבר נוסף הנאמר בפרשה זו:]

"וַיִּקֶם בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו כו' וַיֵּאָת

ואילו לאחר מ"ת אפשר להמשיך רק אור מצומצם ובדקדוקי הדינים?

ובתו"ח ד"ה ויקח מן הבא (אות ב) משמע שהביאור בזה הוא, כי אליבא דאמת שורש התיקון הוא גבוה יותר גם משורש התווה (כנודע), ולכן, דקדוקי הדינים שנתוספו ע"י מ"ת מורים על דרגא נעלית יותר גם מאורות דתווה.

(תהלים קלא, ב) - מאחר ש'גמל' כתיב חסר וי"ו, יכולים לקרותו גם גַמֵל, ובכך הרי הפסוק מרמז על דרגא נעלית זו של שורש הגמל, וכנ"ל מהזהר בענין עשרה גמלים דאליעזר.

וזוהי הסיבה לכך ששלח יעקב גמלים דוקא, כי מחמת שרשם הגבוה ביותר יוכל להמשיך על ידם את אור המקיף דתווה.

ובל זה - העלאת קרבנות כאלו בלי דקדוקי התורה - לא היה יכול לעשות רק יעקב - מצד מעלתו המיוחדת, שהוא 'שלימו דאבהן' והיתה מטתו שלמה³⁹, וקודם מתן תורה - דוקא קודם שניתנה התורה בהגבלות ודקדוקים רבים, אז היתה נתינת מקום לשילוח מנחה כזו מבהמות טמאות וכו', כיון שעדיין לא הוקבע הסדר בעולם לפי אופן עולם התיקון שבו הכל מצומצם מוגבל ומוגדר, שדבר רע הוא רע ודבר טוב הוא טוב, ולכן היתה האפשרות לגרום המשכה מעולם התווה שלמעלה מהגבלות על ידי שילוח מנחה מיוחדת כזו (על ידי איש נעלה ומרומם כיעקב).

אבל אנחנו כבר ניתן לנו התורה מבחינת התיקון, ומה שהוא טמא ואסור על פי התורה

³⁹. היינו, שאף קודם מתן תורה לא היה ביכולת של כל אחד לפעול המשכה זו, אף שהיה שולח מנחה בסוג זה ששלח יעקב. [ובהמשך המאמר יתבאר עוד במעלה יעקב אבינו לגבי שאר האבות].

⁴⁰. לכאורה צע"ק: דכאן משמע שמתן תורה פעל ירידה בעולם, כי מתחילה היה אפשר להמשיך אור המקיף דתווה שלגביו כחשכה כאורה ואין שם דקדוקי הדינים,

ויעברם את הנחל כו'. פירוש יב"ק הוא יחוד ברכה וקדושה. והענין, דהנה כתיב בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, ופירוש הנהר הוא בחינת בינה, כמו שכתוב ונהר יצא מעדן כו', ושרש האבות הוא מעבר הנהר, היינו מבחינת הכתר שהוא למעלה מהנהר הנ"ל, רק שמשם נמשכו האבות ונשפלו למטה

שְׁתֵּי שַׁפְחָתָיו וְאֶת אֶחָד עֶשֶׂר יִלְדָּיו] וַיַּעֲבֹר אֶת מַעְבַּר יִבְק. וַיִּקְחֵם וַיַּעֲבֹרֵם אֶת הַנָּחַל כו' [וַיַּעֲבֹר אֶת אֶשֶׁר לוֹ]" (בראשית לב, כג-כד).

פירוש יב"ק' הוא [ראשי תיבות] יחוד, ברכה, וקדושה.

והענין - המשמעות הפנימית בכך שיעקב העביר את כל אשר לו מעבר השני למעבר יבק (ר"ת 'יחוד ברכה וקדושה') יובן בהקדם:

דהנה, כתיב (יהושע כד, ב) "בַּעֲבֹר הַנָּהָר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם".

כתיב "וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם, כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בַּעֲבֹר הַנָּהָר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם".

"ומבואר הקושיא ע"ז בזהר (פ' אמור צ"ח ב') מאי קמ"ל בזה? וכי כל ישראל לא ידעו זה? ומלשון הפסוק נראה שהוא דבר גדול ומחודש אפילו לגבי יהושע, עד שצריך שה' יאמר אותו" (לקו"ת בחוקתי מז, א).

ולכן מבאר בזהר פירוש פנימי בכתוב זה:

ופירוש 'הנהר' - הוא בחינת בינה.

[ומביא ראיה לכך ש'בינה' נקראת 'נהר':]

כמו שכתוב (בראשית ב, י) "וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן כו'" - ומבואר על זה בזהר ש'עדן' הוא בחינת ה'חכמה'⁴¹, ו'נהר' הוא בחינת 'בינה', ופירוש

הכתוב 'ונהר יוצא מעדן' הוא, שבחי' 'בינה' שענינו התפשטות והתרחבות השכל - 'יוצא' מבחי' ה'חכמה' שענינו נקודת והברקת השכל⁴². כשם שה'נהר' כפשוטו הוא התפשטות והתרחבות המים היוצאים מן ה'מעין'.

[ועל פי זה מבאר את הכתוב 'בעבר [בחינת] הנהר ישבו אבותיכם':]

ושרש האבות הוא 'מעבר הנהר' - היינו ששרשם הוא מדרגא גבוהה ונעלית מאד, שהיא למעלה ממדרגת הנהר' ובבחינת 'מקיף' עליהם, היינו, מבחינת הכתר, שהוא למעלה מה'נהר' הנ"ל - וכידוע שבחינת ה'כתר' היא למעלה מ'חכמה' ו'בינה', והיא בבחי' 'מקיף' עליהם (עיין לעיל פרק ב' בפירוש הכתוב 'עובר לסוחר').

וכוונת הכתוב לומר, שאף שהאבות אברהם יצחק ויעקב הם מרכבה למדות העליונות של עולם האצילות, ונמשכו משם, אברהם ממדת ה'חסד', יצחק ממדת ה'גבורה' ויעקב ממדת ה'תפארת', והמדות הרי הן נמשכות ומתגלות על ידי ה'בינה'⁴³ ('נהר'), מכל מקום שרשם האמיתי של האבות הוא למעלה מעלה מבחינת 'בינה' (בַּעֲבֹר הַנָּהָר), כי הם מושרשים בבחינת הכתר שהיא למעלה מעשר הספירות, ובבחינת מקיף עליהם מלמעלה.

רק שמשם [-מבחינת הכתר] נמשכו האבות ונשפלו למטה בעבר השני של הנהר - היינו

43. ראה תניא שם.

41. בבואור הדבר ראה חסידות מבוארת שבת ע' רכת.

42. ראה תניא פרק ג'.

בעבר השני של הנהר, בזעיר אנפין דאצילות,^ד ויעקב, שרצה שימשיך לו המקיף דתהו הנ"ל שלפני אצילות, הוצרך מתחילה לעבור את הנהר הנ"ל. וזהו ויעבר את מעבר יבק, כי בחינת יחוד ברכה וקדושה הוא הכל בחינת נהר הנ"ל, שעל ידו נמשכו כל השפעות ויחוד אורות עליונים, כמו שכתוב

הוצרך תחילה מאחר להתעלות ממדרגתו ולהתדבק בשרשו למעלה – בבחינת ה'כתר'. כי מאחר שנשמת יעקב כפי שבאה ונמשכה למטה (בבחינת 'זעיר אנפין') היתה רחוקה מאד מדרגת עולם התוהו, לכן הוצרך תחילה להתעלות מדרגתו (בבחינת ה'מדות' העליונות), ולהתעלות גם מבחינת ה'נהר' ('בינה' שורש המדות), ולהתדבק בשרשו הראשון (בחינת ה'כתר'), ואז לא יהי' רחוק כל כך מדרגת עולם התוהו, ויוכל להעלות העלאת מ"ן לשם⁴⁵ (וכפי שיבאר עוד לקמן).

וזהו "ויעבר את מעבר יבק" – היינו שעבר את בחינת 'יבק' (ר"ת 'יחוד' 'ברכה' ו'קדושה') ונתעלה למעלה הימנה.

כי בחינת 'יחוד' 'ברכה' ו'קדושה' ('יבק') – הוא הכל בחינת 'נהר' הנ"ל – היינו בחינת ה'בינה' שמשם נמשכו ה'מדות'.

[ומבאר מהו הקשר בין בחינת ה'נהר' דבינה לבחינת 'יחוד ברכה וקדושה':]

שעל ידו נמשכו כל השפעות ויחוד אורות עליונים.

הנהות צמח צדק

ד. ועיין בזהר פרשת אמור (ח"ג צח, ב) מה שכתוב על פסוק זה - 'בעבר הנהר': וכי כל ישראל לא היו יודעים זאת וכל שכן יהושע? אלא התורה כולה סתים וגלייא, כמו ששמו הקדוש סתים וגלייא. עיין שם עוד.

התיקון, מכל מקום על ידי שיתדבק בבחינת הכתר שהיא המקיף דתיקון לא יהי' רחוק כל כך מהמקיף של עולם התוהו, כי כל בחינות המקיפים קשורים ושייכים זה לזה, (כנ"ל בתחילת המאמר), ועל ידי זה יהי' ביכלתו להמשיך גם את אורות המקיפים דתוהו.

למטה מבחינת בינה הנקראת נהר, [והיינו] ב'זעיר אנפין' [-המדות העליונות] דאצילות.^ד

כלומר, מקורם ושרשם הראשון של נשמות האבות הוא בבחינת ה'כתר' ('ישבו בעבר הנהר'), אלא שנמשכו משם וירדו מדרגא לדרגא עד שנתלבשו בבחינת 'זעיר אנפין' דאצילות, שהן המדות 'חסד' 'גבורה' ו'תפארת', ומשם נמשכו נשמתן למטה בעולם הזה הגשמי. ולכן עיקר עבודת האבות הי' בענין המדות, אברהם במדת ה'חסד' – באהבת ה' (ככתוב 'אברהם אוהבי') ובהכנסת אורחים וכו', ויצחק במדת ה'גבורה' (ככתוב 'פחד יצחק'), ויעקב במדת ה'תפארת' ו'רחמים'.⁴⁴

ויעקב, שרצה שימשיך לו ה'מקיף' דתהו הנ"ל שלפני אצילות, הוצרך מתחילה לעבור את ה'נהר' הנ"ל – היינו בחינת ה'נהר' ד'בינה', ולעלות לבחינת המקיף ד'כתר', שמשם הוא שורש האבות.

כלומר, נתבאר לעיל שענין שילוח המנחה לעשו הוא העלאת מ"ן מלמטה למעלה בכדי להמשיך את האורות הגבוהים של עולם התוהו, אמנם בכדי שיוכל להעלות העלאת מ"ן לשם

44. ראה גם בביאורנו לד"ה ואלה תולדות. ולד"ה אנכי מגן לך (פרשת לך לך).

45. כלומר, אף שבחי' ה'כתר' (שורש האבות) הוא ה'מקיף' של עולם ה'תיקון', ויעקב הרי רצה להמשיך את המקיף של עולם ה'תוהו', שהם למעלה הרבה מעולם

ונהר יצא מעדן להשקות את הגן כו', וכשעבר את הנהר והגיע לבחינה שלמעלה מהנהר הנ"ל, אז לא רחוק הוא מן המקיף דתהו הנ"ל שלפני האצילות. וזהו ויעבר את אשר לו, כל מה שתיקן העלה הכל לשם, אך הוא בעצמו נשאר למטה עדיין, כמו שכתוב ויותר יעקב לברו, כי רצה לברר את עשו, שהוא עדיין בשבירה, כמו שהודיעוהו המלאכים כו'. והוא ענין ויאבק איש עמו כנודע.

הנ"ל שלפני האצילות – ועל ידי זה הי' ביכלתו להעלות מ"נ לעולם ה'תוהו', ולהמשיך את אורות המקיפים דתוהו למטה, כנ"ל.

וזהו 'ויעבר את אשר לו', [היינו] כל מה שתיקן - באמצעות עבודתו לתקן את עולם התיקון, העלה הכל לשם – מעבר למעבר 'יבק', היינו לבחינת ה'כתר' שלמעלה מה'נהר' ד'בינה', כדי שיהיה קרוב למקיף ד'תוהו', ויוכל להעלות העלאת מ"נ לשם.

[אך לפי זה נשאלת השאלה, הרי הכתוב ממשיך 'יותר יעקב לבדו', היינו שיעקב עצמו לא עבר את ה'נהר', אלא הוא נשאר בעבר השני שלמטה מה'נהר', ויש להבין את הטעם לכך, הרי מבואר לעיל שכדי להמשיך את אור המקיף דתוהו יש צורך לעבור את הנהר ולעלות לדרגה שלמעלה ממנו!

וזהו שממשיך ומבאר:]

אך, הוא בעצמו נשאר למטה עדיין, כמו שכתוב (בראשית לב, כה) "וַיִּתֵּן יַעֲקֹב לְבָדּוֹ" - בעבר השני של הנהר, ולמטה ממנו.

[והטעם לכך:]

כי רצה לברר את עשו, שהוא עדיין ב'שבירה' [למטה], כמו שהודיעוהו המלאכים כו' - 'הנה הוא יוצא לקראתך וארבע מאות איש עמו', כמבואר לעיל.

והוא ענין 'וַיִּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ', כנודע⁴⁶ - שנלחם

- על ידי בחינת ה'נהר' ('בינה') יורדות ונמשכות למטה כל ההשפעות והברכות ('ברכה') הבאים כתוצאה מה'יחודים' ('יחוד') של האורות העליונים ('קדושה').

כמו שכתוב "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן כו" - והפירוש הפנימי בכתוב זה הוא, שבחינת ה'נהר' ד'בינה' יוצא ונמשך מבחינת ה'חכמה' ('עדן'), ועל ידו נמשכות למטה כל ההשפעות העליונות שמקורן מבחינת ה'חכמה', והשפעות אלו נמשכות על ידי ה'בינה' (נהר) בכל המדות העליונות עד שמשקה 'את הגן', דהיינו ספירת ה'מלכות', ומשם נמשכו השפעות אלו בעולמות בריאה יצירה ועשי'. וכמו הנהר כפשוטו שעל ידו נמשכים המים מן המעיין ומשקים את כל השדות והגנות.

ביאור הענין: בחינת ה'חכמה' היא ה'נקודה' העצמית של השכל (הברקת השכל), טרם שנתפשטה ונתרחבה לבוא בהבנה והשגה, אבל בחינת ה'בינה' ענינה התפשטות והתרחבות הנקודה העצמית דבחי' ה'חכמה' כפי שבאה בהבנה והשגה. ולכן אף שנקודת החכמה היא מקור ושורש לכל ההמשכות וההשפעות, מכל מקום רק על ידי בחינת הבינה "נמשכו כל השפעות ויחוד אורות עליונים" למטה.

ובשעבר [יעקב] את הנהר [ד'בינה'], והגיע לבחינה שלמעלה מהנהר הנ"ל – היינו שעלה והגיע עד לבחינת ה'כתר', שהיא בחינת ה'מקיף' ד'תיקון', אז לא רחוק הוא מן ה'מקיף' דתהו

וְלַחֲבִין כָּלֹלוֹת עֲנִין כּוֹנֶנֶת יַעֲקֹב בְּהַמְשַׁכֶּת הַמְקִיף דִּתְהוּ לְעוֹלָם הַתִּיקוֹן, וְגַם יוֹבֵן זֶה בַּעֲבוּדַת ה', הֵנָּה יָדוּעַ, דִּיעֲקֹב הוּא בַּחֲנִינַת תַּפְאֲרַת, שֶׁמַּחֲבֵר ב' הַפְּכִים שֶׁהֵן חֶסֶד וּגְבוּרָה, כִּי עַל יְדֵי הַתְּכַלְלוֹת ב' הַפְּכִים יָחַד, הוּא עֵיקֶר הַתַּפְאֲרַת (כְּמוֹ בְּגוּוֹנִים, כְּשִׁמּוֹרֻכִּים ב' וְג' גּוּוֹנִים יָחַד, הוּא עֵיקֶר הַיּוֹפִי), כה ב
וְהַמְשַׁכֶּת וְהַתְּגַלּוֹת אֹרֶךְ אֵין סוֹף בְּקוֹ הָאֲמֻצְעִי כו'. לְכָךְ רָצָה גַם כֵּן לַחֲבֵר

בכלל רצה להמשיך את המקיף דתוהו למטה לעולם התיקון, וגם יובן זה – ענין המשכת המקיף דתוהו בעולם התיקון - בעבודת ה':

הנה, ידוע דיעקב הוא בחינת תפארת.⁴⁷

[ועניינה של ספירה זו הוא:]

שֶׁמַּחֲבֵר ב' הַפְּכִים, שֶׁהֵן חֶסֶד וּגְבוּרָה.⁴⁸

[ומבאר הקשר בין מלת 'תפארת' שמשמעו 'יופי' לבחינת התכללות שני הפכים:]

כִּי עַל יְדֵי הַתְּכַלְלוֹת ב' הַפְּכִים יָחַד הוּא עֵיקֶר הַתַּפְאֲרַת [וְהַיּוֹפִי] (כְּמוֹ בְּגוּוֹנִים, כְּשִׁמּוֹרֻכִּים ב' וְג' גּוּוֹנִים יָחַד הוּא עֵיקֶר הַיּוֹפִי - מִשָּׂא"כ כְּשִׁישׁ רַק גּוּוֹן אֶחָד) - וְלִכֵּן סְפִירָה זֹאת הַמַּחֲבֵרֶת ב' הַפְּכִים דְּחֶסֶד וּגְבוּרָה נִקְרָאת 'תַּפְאֲרַת'.

וְהַמְשַׁכֶּת וְהַתְּגַלּוֹת אֹרֶךְ אֵין סוֹף [הִיא] בְּקוֹ הָאֲמֻצְעִי כו' [דוֹקָא] - הֵינּוּ בִּמְקוֹם שִׁישׁ הַתְּכַלְלוֹת וְהַתְּחַבְּרוּת.⁴⁹

לְכָךְ - כִּיּוֹן שֶׁאֹרֶךְ אֵין סוֹף שׁוֹרֵה בִּמְקוֹם שֶׁל הַתְּכַלְלוֹת דּוֹקָא, רָצָה גַם כֵּן לַחֲבֵר וְלִיַּחֵד גַּם בֵּן ה'מְקִיף' דִּתְהוּ עִם ה'אֹרֶךְ פְּנִימִי' דִּתִּיקוֹן,

יעקב עם שרו של עשו בכדי לבררו ולהעלותו, ורק אחר כך יעבור גם הוא למעלה מהנהר בכדי לפעול את ההמשכה מהאור מקיף דתוהו.

[לסיכום:]

הכוונה הפנימית בכך שיעקב העביר את כל אשר לו לצד השני של מעבר יבק היא, כדי שיתעלה לבחי' הכתר שהוא המקיף דתיקון, ועל ידו יהיה בנקל יותר להעלות מ"נ למקיף דתוהו, ולפעול את ההמשכה משם. וענין 'מעבר יבק' קאי על הנהר דבינה, שבו ישנם כל הדברים דיחוד ברכה וקדושה (ראשי תיבות 'יבק'), ועבר ועלה למעלה מנהר זה, עד לבחינת הכתר (שורש האבות שישבו מעבר השני של הנהר).

פרק ה

חיבור ומיזוג העבודה דרצוא ושוב

[ועתה יבאר מה היתה כוונת יעקב בזה שרצה להמשיך את המקיף דתוהו שיאיר למטה בתוך האור הפנימי דתיקון, ואחר כך יבאר איך כל זה בא לידי ביטוי בעבודת ה' בכל אחד מישראל:]

וְלַחֲבִין כָּלֹלוֹת עֲנִין כּוֹנֶנֶת יַעֲקֹב בְּהַמְשַׁכֶּת ה'מְקִיף' דִּתְהוּ לְעוֹלָם הַתִּיקוֹן - מְדוּעַ

⁴⁷. ענין זה נתבאר בתו"א נח (יא, א). ובארוכה בד"ה בחוקית תרס"ו. ובעומק יותר בסה"מ תרפ"ד (ע' קטו). עיי"ש.

⁴⁷. זהר חדש תשא (מד, ב). נתבאר באוה"ת ויחי תקצג, ב. ובכ"מ.

⁴⁸. ראה בבאורנו לפרשת לך לך ד"ה אנכי מגן לך.

ולייחד גם כן המקיף דתהו עם האור פנימי דתיקון, שהם גם כן ב' הפכים, שיתחברו יחד, ואז יהיה גילוי אור אין סוף.⁵⁰

וביאור הדברים, הנה, יש ב' בחינות בעבודת ה', הא', האהבה ברשפי אש בתגבורת מאד, לצאת מן הגוף וליפרד מן הפתילה כו', והוא בחינת אהבה רבה, שאין כלי הלב מכילה אותה, כי לא יכול הלב ההתפעלות העצומה, לכן לא יוכל לעמוד בכלי גופו, וחפץ לצאת מנרתקה חומר הגוף.

שהם גם כן ב' הפכים - אור בלי גבול (תהו), ואור מוגבל (תיקון), שיתחברו יחד, ואז - על ידי ייחוד וחיבור שני הפכים אלו - יהיה גילוי אור אין סוף.⁵¹

[ועתה יבאר ענין חיבור וייחוד אור מקיף דתהו עם אור פנימי דתיקון בעבודת ה':]

וביאור הדברים - לבאר ענין זה בעבודת ה':

[כדי להבין את הדברים הבאים לקמן יש להקדים:

ידוע שיש ב' בחינות בעבודת ה' - בחינת 'רצוא' ובחינת 'שוב'⁵⁰ : 'רצוא' הוא הצמאון והתשוקה של הנפש האלקית לברוח ולצאת ממצר הגוף והנפש הבהמית, ולהתכלל בהקב"ה בבחינת 'כלות הנפש'. ובחינת 'שוב' הוא לחזור ולשוב (היינו להישאר) בעולם הזה בכדי לקיים את כוונת הקב"ה בבריאת העולמות לעשות לו ית' דירה בתחתונים דוקא. ובחי' ה'שוב' נקראת גם 'המשכת' אלקות למטה, כי זוהי העבודה ד'שוב' - להמשיך ולגלות אלקותו ית' בתוך העולם הזה הגשמי.

וזהו שממשיך ומבאר:]

הנה, יש ב' בחינות בעבודת ה':

הנחות צמח צדק

ה. ועיין בזהר פרשת תרומה דף קע"ה עמוד ב' על פסוק "והבריה התיכון" - עניינו של יעקב, תפארת, קו האמצעי, דוגמת הבריה התיכון במשכן. ושם דף קע"ו עמוד א'.

50. ראה גם בביאורנו לפרשת תולדות ד"ה ואלה תולדות.

והב', בחינת התפעלות המתיישב בכלי הלב, ועיקר ענינה הוא בחינת המשכת אלקות מלמעלה למטה דוקא, בכלים מכלים שונים, בתורה ומצות. וזהו ענין רצוא ושוב. והנה, בחינת עולם התהו הנ"ל היה בבחינת רצוא, לכן נסתלקו האורות מן הכלים, כמו האהבה רבה ליפרד מן הפתילה והכלים כו', אבל התיקון הוא בחינת שוב, והוא בחינת תורה ומצות, ובעל כרחך אתה חי,

[והולך ומבאר אשר שתי בחינות אלו בעבודת ה' הן שתי בחינות של עולם ה'תורה' ועולם ה'תיקון' הנ"ל:]

והנה, בחינת עולם התהו הנ"ל היה בבחינת 'רצוא' – היינו שהאיר בו אור אין סוף באופן בלתי מוגבל ('אורות מרובים'), למעלה מהגבלת הכלים, לכן נסתלקו האורות מן הכלים – מאחר שלא הי' ביכולת הכלים להכיל בתוכן אורות נעלות כאלו.

כמו ה'אהבה רבה' שענינה תשוקת הנשמה ליפרד מן הפתילה והכלים כו' – וכנ"ל, שמאחר שהנשמה מתעוררת באהבה עזה ועצומה שאין כלי הלב יכולים להכיל אותה, לכן רצונה וחפצה להיפרד ולהסתלק מן הפתילה, דהיינו מן הגוף וכל עניני עולם הזה, ולהיכלל ולהיבטל לגמרי באלקות.

נמצא, שענינו של עולם התהו (ואורות המקיפים שבו) בעבודת ה' הוא בחינת ה'רצוא' וההשתוקקות להסתלק מן הגוף.

אבל התיקון הוא בחינת 'שוב' – האורות דתיקון הם 'אורות מועטים', היינו אורות מוגבלים ומצומצמים שיכולים להתיישב בתוך הכלים.

והוא בחינת תורה ומצות – דרגת עולם התיקון ('שוב') הוא כדוגמת האהבה הב' הנ"ל, שהתפעלות הלב אינה גורמת לה לנשמה לצאת ולרוץ מחוץ לגדרי הגוף והגבלותיו, רק אדרבה

והב' – בחינה הב' בעבודת ה' היא – בחינת התפעלות המתיישב בכלי הלב – היינו, להתעורר ולהתפעל באהבה כזו שיכולה להתקבל ולהתיישב בתוך כלי הלב, ולכן אינה גורמת לנשמה את הצמאון ואת התשוקה לצאת ולהיפרד מן הגוף⁵¹, רק אדרבה, רצון חזק להישאר למטה בגוף גשמי כדי לקיים את רצונו ית' בקיום התורה והמצוות למטה בעולם הזה הגשמי.

[אהבה זו מתעוררת באדם (לא ע"י ההתבוננות בגדולת ה', רק) ע"י ההתבוננות בכך שהכל בטל אל ה', שלכן יש לו חשק וצמאון למלאות ולקיים את רצונו ית' למטה בעולם הזה].

ועיקר ענינה הוא בחינת המשכת אלקות מלמעלה למטה דוקא, בכלים מכלים שונים, בתורה ומצות.

ענין אהבה זו, תשוקת הנפש האלקית להמשיך אלקותו ית' מלמעלה למטה על ידי קיום התורה והמצוות, עד שאלקותו ית' יאיר ויתגלה בתוך הכלים של עולם הזה הגשמי.

[כי מאחר שאהבה זו מתעוררת היא על ידי ההתבוננות בכך שהכל בטל לאלקות וצריך לקיים את רצונו ית', לכן התוצאה מאהבה זו היא הרצון החזק לקיים את רצונו ית' ולהמשיך אלקותו למטה על ידי התורה והמצוות].

וזהו ענין 'רצוא' ו'שוב'.

51. ראה גם בביאורנו לפרשת תולדות שם.

להיות בתוך הגוף, להמשיך אור אין סוף בכלים מכלים שונים. וזה היה ההפרש גם כן באותן ד' שנכנסו לפרדס, בן עזאי הציץ ומת, ובן זומא הציץ ונפגע, רק רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום. כי בן עזאי היה בבחינת רצוא דאהבה רבה הנ"ל, בבחינת כלות הנפש, ולא רצה להיות נשפל בבחינת שוב, לכך לא רצה לישא אשה, ואמר אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים, לכן הציץ ומת, שנסתלק לגמרי מן הכלי כנ"ל, כי עזה כמות אהבה כו'. אכן, אין זה דרך התורה, שהיא בבחינת תיקון, כי לשבת יצרה, ובעל כרחך אתה

גורמת ומביאה לו את הרצון להמשיך אלקותו יתברך מלמעלה למטה, להתגלות בתוך הכלים הגשמיים דתורה ומצוות.

ו'בעל כרחך אתה חי' (אבות ד, כב), להיות בתוך הגוף, להמשיך אור אין סוף [למטה] בכלים מכלים שונים – באמצעות התורה והמצוות, למרות התשוקה והצמאון של הנשמה להתנתק מהגוף והגבלות העולם כדי להיכלל באלקות⁵².

[וממשיך לבאר שעל פי ההבדל בין ב' אופני עבודה אלו של רצוא ושוב יובן ההבדל בעבודת התנאים המובא בגמרא חגיגה:]

וזה היה ההפרש גם כן באותן ד' שנכנסו לפרדס - עלו לרקיע על ידי שם (ראה חגיגה יד, ב): בן עזאי - הציץ [לצד השכינה (רש"י)] ומת, ובן זומא - הציץ ונפגע [-נטרפה דעתו (רש"י)], רק רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום.

[וסיבת ההבדל ביניהם היא:]

כי בן עזאי היה בבחינת 'רצוא' ד'אהבה רבה' הנ"ל, בבחינת 'כלות הנפש', ולא רצה להיות נשפל בבחינת 'שוב'.

- היינו, שנשמת בן עזאי היתה מעולם ה'תורה' (כמבואר לקמן) לכן היה תמיד בתנועה של 'רצוא'

והסתלקות למעלה, וברצון חזק לצאת מהגבלות העולם ולהיכלל ולהידבק באלקות ('כלות הנפש'), ולא רצה להישאר למטה בגוף גשמי ובעולם הזה הגשמי ('שוב').

לכך - מכיון שלא רצה להיות בבחינת ה'שוב', לא רצה לישא אשה - ולהתעסק בפריה ורביה, כי זהו תנועה של ירידה והתיישבות בעולם ('שוב'), ואמר - כתשובה על כך שלא רצה לישא אשה - 'אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים' (יבמות סג, ב).

לכן, 'הציץ ומת', שנסתלק לגמרי מן הכלי, כנ"ל, כי 'עזה כמות אהבה' (שה"ש ח, ו) כו' - היות וכל עבודתו כל ימי חייו היתה ב'אהבה רבה' ובבחינת 'רצוא' ועלי' הסתלקות מן העולם, לכן כאשר נכנס לפרדס ועלה לדרגה גבוהה ונפלאה מאד בהשגת אלקות ('הציץ') לצד השכינה), לא היתה נשמתו יכולה לעצור עוד את אהבתה ותשוקתה להיכלל באלקות ולהישאר למטה בעולם הזה הגשמי, והיא נסתלקה לגמרי מן הגוף ('הכלי').

אכן, אין זה דרך התורה - שתסתלק הנשמה מן הגוף בפועל ממש, שהיא בבחינת תיקון -

ואשר בכל זאת יכריח את עצמו שלא ללכת אחרי רצון זה, כי אם לעסוק בתורה ומצוות למטה ולהמשיך אלקות למטה.

52. כלומר: לשון חז"ל 'בעל כרחך אתה חי' משמעו 'להישאר נשמה בגוף ובבחינת 'שוב' הוא דבר שצריך להיות בעל כרחו ונגד רצונו האמיתי של האדם,

חי, לכן רבי עקיבא שהיה מבחינת תיקון, נכנס בשלום ויצא בשלום, שהיה המיין נוקבין ומיין דוכרין שלו, דהיינו בחינת הרצוא ושוב במדה ומזיגה נכונה, שלפי ערך הרצוא, כן היה השוב אחר כך. וזהו נכנס בשלום כו', הוא בחינת קו האמצעי, המיוחד ומחבר את הב' קוין ימין ושמאל, שהם בחינות רצוא ושוב, לכך היה העלאת מיין נוקבין שלו, שהוא ענין שנכנס לפרדס במדה ומזיגה נכונה בבחינות רצוא ושוב, ונכנס בשלום בבחינת מיין נוקבין, ויצא

(מיין דוכרין) – במדה ומזיגה נכונה, שלפי ערך הרצוא, כן – באותו הערך היה השוב' אחר כך – כלומר, גם ר' עקיבא היה לו בחינת רצוא, ונשמתו רצתה ג"כ להסתלק מן הגוף ולהיכלל לגמרי באלקות, אך ביחד עם זה היה לו גם בחינת שוב, והשוב' שלו הי' לפי ערך הרצוא, ולכן לא יצאה נשמתו מן הגוף בפועל ממש, אלא נשארה בתוך גופו הגשמי בכדי לעבוד את ה' בקיום התורה והמצוות בענינים גשמיים, ולהמשיך אלקותו ית' למטה בעולם הזה הגשמי.

וזהו נכנס בשלום כו' – שלום דווקא, הוא בחינת קו האמצעי המיוחד ומחבר את הב' קוין – ימין ושמאל – כי זהו ענין השלום לחבר שני דברים הפכיים, שהם בחינות רצוא ושוב – בחינת רצוא היא בקו ה'שמאל' (גבורה), כטבע האש (גבורה) לעלות מלמטה למעלה; ובחינת שוב היא בקו ה'ימין' (חסד), כטבע המים (חסד) לרדת מלמעלה למטה.

לכך, היה העלאת מיין נוקבין' שלו – שהוא ענין ש'נכנס לפרדס' – שענינה העלאה והסתלקות למעלה (וכלשון רש"י – עלו לרקיע על ידי שם) – במדה ומזיגה נכונה בבחינות רצוא ושוב, ונכנס בשלום בבחינת מיין נוקבין' – (רצוא),

שורש התורה הוא בעולם התיקון [וכמבואר לעיל שהטעם לכך שבתורה יש הרבה דקדוקים והלכות שונות הוא, מכיון שבעולם התיקון הכלים מרובים].

כי "לְשִׁבְתָּ יִצְרָה" (ישעי' מה, יח) – כוונת הקב"ה בבריאת העולם היתה שתהיה העולם במצב של התיישבות (לשבת יצרה), ולא להישאר במצב של תוהו (כנאמר בתחילת הכתוב 'לא תוהו בראה'), ולכן צריך האדם לישא אשה ולעסוק בפריה ורביה, ולקיים התורה והמצוות בענינים גשמיים ולהמשיך אלקות בתוכם.

ו'בעל ברחק אתה חי' – כנ"ל.

לכן, רבי עקיבא, שהיה מבחינת תיקון – ועבודתו את ה' היתה באופן של תיקון והתיישבות, ולא באופן של ניתוק והסתלקות מן העולם⁵³, נכנס בשלום ויצא בשלום – היינו שלא יצאה נשמתו מן הגוף על ידי עלייתו לפרדס, אלא יצא בשלום מן הפרדס.

[כלומר:]

שהיה ח'מיין נוקבין' (העלאה מלמטה למעלה) ו'מיין דוכרין' שלו (המשכה מלמעלה למטה) – דהיינו, בחינת הרצוא' (מיין נוקבין) ו'שוב'

אבינו שהיה ג"כ בבחינת תיקון, כנ"ל.

53. ובמק"א מבואר שענין זה מרמזו זאת בשמו של ר' עקיבא' אותיות יעקב, היינו שהיה בדרגתו של יעקב

בשלום בבחינת המשכת מיין דוכרין בחינת שוב. מה שאין כן בן עזאי, ששרשו היה מבחינת תהו ששם הוא בחינת שני קוין, כנ"ל בענין ויחץ כו' לשני מחנות, לכך לא היתה התחברות הרצוא ושוב במזיגה נכונה, והציץ ומת כו', התגברות הרצוא כו'. ולכן היה רבי עקיבא מקור כל התורה שבעל פה, כי סתם משנה רבי מאיר וסתם ספרא רבי יהודה כו' וכולהו אליבא דרבי עקיבא, והוא לפי שהתורה גם כן היא מבחינת התיקון, ויש בה התכללות ב' ההפכים דרצוא ושוב, כמו שכתוב מימינו אש דת למו כו', לכן היה גילוי התורה על ידי רבי עקיבא, שהיה בו בחינה זו כנ"ל.

ועתה יובן ענין כוונת יעקב, לייחד ולחבר המקיף דתהו עם האורות וכלים דתיקון, היינו שיהיה תמיד רצוא ושוב במזיגה אחת, שלפי ערך הרצוא

'ויצא בשלום' בבחינת המשכת 'מיין דוכרין' – בחינת 'שוב'.

כלומר, כיון שעבודת ר' עקיבא בעת כניסתו לפרדס היתה בחיבור ומיזוג נכון ('שלום') בין בחינות ד'רצוא' ו'שוב', לכן יצא ממנו בשלום, ונשמתו נשארה בתוך גופו.

מה שאין כן בן עזאי, ששרשו היה מבחינת תהו – שלכן לא רצה לישא אשה ולהתעסק ביישוב העולם, כנ"ל, ששם הוא בחינת שני קוין – ללא התכללות ושלום, כנ"ל בענין 'ויחץ כו' [את העם] לשני מחנות", לכך, לא היתה התחברות ה'רצוא' ו'שוב' במזיגה נכונה, ו'הציץ ומת' כו', התגברות ה'רצוא' כו' – על ה'שוב'.

ולכן היה רבי עקיבא מקור כל התורה שבעל פה.

[והראיה לכך שמקור כל התורה שבעל פה

הוא ממנו:]

כי 'סתם משנה רבי מאיר, וסתם ספרא רבי יהודה כו', וכולהו אליבא דרבי עקיבא' (סנהדרין

פו, א) – הרי שכל התורה שבעל פה ('כולהו') מקורו מרבי עקיבא.

והוא לפי שהתורה גם כן היא מבחינת התיקון – כנשמת רבי עקיבא, ויש בה התכללות ב' ההפכים ד'רצוא' ו'שוב', כמו שכתוב (דברים לג, ב) "מימינו אש דת למו כו'" – התורה ניתנה 'מימינו' של הקב"ה (קו ה'חסד'), וביחד עם זה היא 'אש דת', ואש היא בקו הגבורה, הרי שהתורה היא מבחינת התיקון.

לכן היה גילוי התורה – שהיא מבחינת התיקון על ידי רבי עקיבא, שהיה בו בחינה זו – בחינת התיקון, התכללות וחיבור שני הפכים ד'רצוא' ו'שוב' – כנ"ל.

ועתה יובן ענין כוונת יעקב לייחד ולחבר ה'מקיף' דתהו עם האורות וכלים דתיקון – כלומר, מה היתה כוונתו בכך בנוגע לעבודת ה'.

היינו, שיהיה תמיד 'רצוא' ו'שוב' במזיגה אחת, שלפי ערך ה'רצוא' כן ה'שוב' – ולעולם לא יתגבר ה'רצוא' על ה'שוב'.

הנהגות צמח צדק

ו. ועיין מה שמבאר פרשת ויצא, גבי: 'בשלום' – ב' בחינות שלום – 'בשלום' הוא אותיות ב' שלום, היינו ב' בחינות שלום, שלום מלמעלה למטה ('שוב'), ושלום מלמטה למעלה ('רצוא'). עיין שם בד"ה 'והיה'.

כן חשוב. דהיינו, שיהיה האהבה רבה ברשפי אש ליפרד מן הפתילה כו', ואף על פי כן יהיה אחר כך בחינת שוב לאחד, ובעל כרחך אתה חי, להמשיך אור אין סוף למטה דוקא בתורה ומצות,⁵² והרי זה יחוד והתחברות המקיף דתהו עם כלים דתיקון. וזהו שכתוב ביעקב, ויבא לו יין, ופירש בזוהר דארמי מיא לגו חמרא, כי יין הוא בחינת רצוא גבורות ורשפי אש ממטה למעלה, ויעקב ארמי מיא בחינת שוב. ולכן ויבא לו יין כו' הוא בתרי טעמי, שהוא התכללות הרצוא ושוב, מים ויין כו'. ולכן איתא דיעקב הוא שלימו דאבתן,

חמרא' - שיעקב שפך מים לתוך היין.

כי יין הוא בחינת 'רצוא' - גבורות ורשפי אש 'ממטה למעלה' - כטבע היין שגורם להסתלקות מן הכלים, וכענין 'נכנס יין יצא סוד'. וזו היתה עבודת יצחק.

ויעקב - שענינו בחינת ה'תפארת' המחבר ב' הפכים דחסד וגבורה - 'ארמי מיא' - בחינת 'שוב' [לתוך היין] - בכדי שתהיה מזיגה נכונה בין 'רצוא' (יין, גבורה) ו'שוב' (מים, חסד).

ולכן "ויבא לו יין כו'" הוא בתרי טעמי - על המלה "לו" יש שני טעמים מטעמי המקרא, שזהו דבר הבלתי רגיל, אך הדבר יובן על פי דברי הזוהר הנ"ל, שענין 'ויבא לו יין' הוא ענין התכללות ומזיגה בין בחינות רצוא ושוב, ולכן יש שני טעמים על מלה אחת להורות על התכללות שני בחינות, וכפי שממשיך.

- שהוא התכללות ה'רצוא' ו'שוב', מים ויין כו'.

ולכן איתא (זח"א קעא, ב) דיעקב הוא 'שלימו דאבתן' - המושלם שבאבות.

הנחות צמח צדק

ז. כמו שמבואר בתניא פרק נג (בסוף הפרק) - שהאהבה של הנשמה לאלקות צריכה לבוא לידי ביטוי בתורה ומצוות, שהן משכן וכלי לאורו יתברך.

דהיינו, שיהיה ה'אהבה רבה' ברשפי אש ליפרד מן הפתילה כו' - בחינת 'רצוא', ואף על פי כן, יהיה אחר כך בחינת 'שוב לאחד' (ס"י פ"א), ו'בעל כרחך אתה חי', [כדי] להמשיך אור אין סוף למטה דוקא בתורה ומצות.⁵³

ענין החיבור בין בחינות 'רצוא' ו'שוב' בעבודת ה' הוא, שאכן יהיה בחינת רצוא, היינו התעוררות של אהבה רבה כרשפי אש עד לרצון להיפרד מן הגוף ולהיכלל באלקות, ואחר כך יהיה בחינת השוב, לחזור מרצוא זה ולשוב ולחיות בעולם הזה בכדי להמשיך בו אלקות ע"י קיום תורה ומצוות. וב' התנועות הן נחוצות, רק שצריך להיות מזיגה נכונה ביניהן, כי שוב ללא רצוא אינה כפי הכוונה העליונה, וגם רצוא ללא שוב אינו לפי הכוונה.⁵⁴

והרי זה יחוד והתחברות ה'מקיף' דתהו ('רצוא') עם כלים דתיקון ('שוב') - חיבור הרצוא ואהבה רבה עם השוב והמשכת אלקות למטה ע"י קיום תורה ומצוות.

וזהו שכתוב ביעקב (בראשית כז, כה) - כאשר יצחק רצה לברכו: "וַיָּבֵא לוֹ יֵינ" - יעקב הביא ליצחק יין, ופירש בזוהר (ח"ג קפט, א) 'דארמי מיא לגו

54. ליתר ביאור בענין זה ראה לקו"ת חוקת (נז, א). ובארוכה בספר 'סוגיות בחסידות' ע' 42 ואילך. עיי"ש.

כי לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, מפני שהיה אברהם מדת החסד הפשוט בלא מזיגה, לכך נתפשט יותר מדאי עד שאמר לו ישמעאל כו', ויצחק היה בבחינת גבורה כו', אבל יעקב הוא שלימו דאבהן, התכללות ההפכים רצוא ושוב כנ"ל.

[והטעם הפנימי לכך הוא:]

כי 'לא כאברהם, שיצא ממנו ישמעאל' (ספרי דברים לב, ט).

במדרש מבואר שיש הבדל בין יעקב אבינו ובין אברהם ויצחק, כי מאברהם יצאה פסולת – ישמעאל, וכן מיצחק יצאה פסולת – עשו, אבל מייעקב לא יצאה שום פסולת, אלא כל בניו היו כשרים כמותו⁵⁵. זוהי השלימות שהיתה ביעקב דוקא מה שאין באברהם ויצחק.

[והטעם הפנימי לכך שדוקא מאברהם

ויצחק יצאה פסולת, משא"כ מיעקב:]

מפני שהיה אברהם מדת החסד הפשוט – חסד פשוט ללא התערבות של מדת הגבורה⁵⁶, דהיינו התגברות ה'שוב', בלא מזיגה [של גבורה ו'רצוא'], לכך נתפשט יותר מדאי [למטה], עד שאמר (בראשית יז, יח) "לו ישמעאל כו' [יחיה]

⁵⁵. זה לשון המדרש: כשבא אברהם אבינו לעולם, יצא ממנו פסולת – ישמעאל ובני קטורה. בא אבינו יצחק לעולם, יצא ממנו פסולת – עשו אלופי אדום, חזרו להיות רעים יותר מן הראשונים. כשבא יעקב, לא יצא ממנו פסולת, אלא נולדו כל בניו כשרים כמותו,

לפניך] – למרות שישמעאל היה רשע ולא היה ראוי לכך, הרי שמדת החסד נתפשטה אצלו יותר מדי, בגלל העדר המזיגה והתכללות, ולכן יצאה ממנו פסולת – ישמעאל⁵⁷.

ויצחק היה בבחינת גבורה כו' [הפשוטה] – ללא התכללות והתערבות של מדת החסד, דהיינו גבורה וצמצום והעדר התפשטות עד הסוף, לכן יצא ממנו עשו.

אבל יעקב הוא 'שלימו דאבהן' – התכללות ההפכים 'רצוא' ו'שוב', כנ"ל – וזהו ענין עולם התיקון, שעיקרו הוא בחינת ה'תפארת' שעניינה לחבר ב' הפכים דחסד וגבורה, רצוא ושוב. ולכן דוקא אצל יעקב היתה מטתו שלימה, היינו שכל בניו היו כשרים וקדושים, כי זוהי תוצאה ישירה ממזיגה נכונה ושילוב ראוי בין בחינות חסד וגבורה (רצוא ושוב).

שנאמר (בראשית כה) 'יעקב איש תם יושב אהלים'. ועיי"ש עוד.

⁵⁶. מדה זו נקראת 'רב חסד' – ראה תו"א לעיל פ' לך מאמר ד"ה אנכי מגן לך ובביאורנו שם בארוכה.

⁵⁷. ראה גם במאמר הנ"ל שם.

[מילואים אות א. שייד להערה 36]

נכון לומר שמקריבים רק החלב והדם, ולא מקריבים קרבן חי. ולכן מדגיש שהשחיטה כשרה בזר, שע"ז מודגש שאין השחיטה שווה להקרבה ממש, ויוצא שעיקר הקרבת הקרבן היתה רק החלב והדם, וכשהוא כבר לאחר השחיטה (ואינה חי).

אולי רצה רבינו להדגיש שאצל קרבנות רק החלב והדם נקריבים (כמבואר בהמשך) ולא מקריבים קרבן חי. ואילו היתה השחיטה כשרה דוקא בכהן, היה יוצא שבעצם גם השחיטה הוא חלק של ההקרבה עצמה בדיוק כמו ההקרבה על המזבח, כך שלא

[מילואים אות ב. שייד להערה 37]

לא היה ביכולת אור הנפש להתלבש בפנימיות בתוך העין, והאדם לא היה לו כח הראי' דרך העין.

וכך הוא גם בענינו, מאחר ששורש התורה הוא מעולם התיקון, לכן יש בו דקדוקים רבים, שאם ישתנה האור אפי' במקצתו, לא יהי' מתאים להתלבש בפנימיות הכלי.

כדי שהאור יוכל להתלבש ולהיתפס בפנימיות בתוך הכלי צריך הוא להצטייר בכל פרטיו בהתאם ממש אל הכלי. ולדוגמא, אור הנפש הוא אור פשוט בלתי מצוייר ובלתי מוגדר כלל, וכדי שיוכל להתלבש ב'עין' הגשמי לראות על ידו דברים גשמיים, צריך הוא להצטייר בציוור של 'אור הראי''. ואילו היה אור הנפש שונה אפי' בפרט קטן מ'אור הראי' המלוכש בעין

פטרונני השבוע

לזכות ידידינו הנכבד

הרה"ח ר' אברהם בן שרה אסתר שיחי

וזוגתו מרת הניה בת רבקה תחי

הולצברג

וכל יוצ"ח שיחי

לזכות

השליח הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת

שטערנא שרה שיחיו מינץ

ולזכות הילדים מנחם מענדל, אייזיק גרשון,

צמח, משה, וחי' מושקא שיחיו מינץ

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה,

ושיריו מזהם הוריהם אידישע חסידישע נחת

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' אליהו ציון בן הרה"ת ר' חנניה ומרת ברוכה

ולזכות מרת סופי בת גרז שתבלח"א

ולזכות ר' חיים שמעון בן רחל,

ומרת חי' לאה בת ראשקא שיחיו

נדבת אוריאל בן סופי וזוגתו מרת חנה טויבע

בת חי' לאה ומשפחתם שיחיו

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה

נדבת

ר' יוסף הלוי וזוגתו מרת חנה מלכה שיחיו

גורביץ

לזכות כל משפחתו

שיחיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל

לזכות

ידידינו הנכבד הרה"ח ר' ישעי' זושא

וזו' מרת אסתר שיחי' ווילהעלם

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל

בטוב הנראה והנגלה

לעילוי נשמת

הרה"ת הרה"ח ר' בנימין זאב בן הרה"ת

הרה"ח ר' אברהם שיבלח"א סילווער

נתנדב ע"י ולזכות הוריו הרה"ת הרה"ח

אברהם וזוג' שיחיו סילווער

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה

מגדלים חורשיים

לזכות הרה"ח ר' שמואל דוד וזוגתו שיחיו ניומאן וכל משפחתו ... לזכות משפחת אהרן שיתברכו בכטו"ס ... לזכות משפחת באביטש שיתברכו בכטו"ס	לזכות ר' יעקב בן חנה שיחיו גרסון וכל משפחתו ... הרה"ח ר' שלום דובער וזוגתו לזכות מרת ח' מושקא גורביץ וכל משפחתו	לזכות הרה"ח ר' לוי הלוי בן שרה וזוגתו מרת שיינא מלכה בת רחל ובניהם יהודית, צבי הירש הלוי, ח' מושקא בת שיינא מלכה ... Refuah Sheleima to Daniel Reuvein ben Dina Donated Anonymously
--	--	--

לזכות הת' מנחם מענדל בן שיינא באשא
...
לזכות הרה"ח ר' אביגדור סימאנדס וכל משפחתו
...
לזכות הרה"ח מנחם נחום וזוגתו מרת אסתר שי' שטרנברג
...
לזכות ולרפ"ש עבור ח' אלה שתחי' בת ריסא
ולזכות עמנואל בן ח' סאשה
...
לזכות ולרפ"ש ליוסף יצחק בן איריס ודורי בן אורה
...
לזכות אשר בן רינה לזיווג משורש נשמתו
ולגאולה שלימה של עם ישראל בקרוב ממש
...
לזכות ולרפ"ש לשאול אליהו שיחיו בן חנה רבקה שתחי'
...
לזכות מרת חנה מניא בת שושנה אביבה
...
לע"נ הר"ר כרתריאל שלום בן הר"ר חיים יצחק ע"ה
...
לזכות הרה"ח ר' נחמן דוב שיחיו בן מאלע, ומשפחתו
...
לע"נ יחזקאל בן יוסף חיים ולע"נ רבקה בת יחזקאל
...
לזכות יהודית ולזכות אחיותיה ח' מושקא, זעלדא, ואחיה
שרגא פייוויש, מנחם מענדל
...
נדבת הור"י מרדכי אברהם ישעיהו וזוג' מרת אסתר שפרה סלזנר
...
לזכות הרב ומשפיע שמואל לז, שימשיך בעבודתו הקודש,
מאת תלמידיו שאול גנוגלי
...
לזכות אייזק גרשון בן שיינא באשא, מנחם מענדל, לוי,
יוסף, ח' מושקא, שלום דובער, אברהם זאב, יהושע זעליג
...
לזכות ר' לוי יצחק הלוי וזוגתו מרת חנה קורנינסקי
וכל יוצאי חלציהם ולזכות 'חדר מנחם' מלבורן אוסטרליה
...
לע"נ ראובן אברהם בן אלתר שלמה זלמן
...
לע"נ ר' ראובן בן ר' יוסף רובינשטיין ע"ה
...
נדבת חתנו ר' מיכל קארצאג
...
לזכות התמים מיכאל זחבי

לזכות כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו
ולזכות הרבנית הצדקנית ח' מושקא
...
לזכות הרה"ח ר' אברהם דוד ומרת רחל לאה סיברג
...
לזכות חב' התמים ישראל ראובן בן נחמה דינה שי'
להצלחה בלימוד התורה ובדרכי החסידות
...
לע"נ בתיה בת שלמה הלוי ע"ה
...
לזכות לוי וזוגתו מרת רבקה לאה ובניהם ח' מושקא, מנחם
מענדל, ובתיה מינא געלב
...
לזכות התמים אליהו סילפין
...
לזכות הרה"ח ר' אברהם אברמסון וכל משפחתו
...
לזכות הרה"ח ר' נחמן דוב שיחיו בן מאלע, ומשפחתו
...
לזכות הרה"ח ר' ישראל מאיר אברמסון וכל משפחתו
...
לע"נ הרה"ח אברהם ישעי' בהרה"ח עובדי' ע"ה שטראקס
...
לזכות בת שבע שתחי'
בת הרה"ח יוחנן מרזוב וכל משפחתו
...
לזכות דינה בת שבע בת מאירה אסתר
...
לזכות הרה"ח ר' יהושע בירקאוויץ וכל משפחתו
...
לע"נ רבקה אלטא בת חנה לאה ע"ה
...
לע"נ הילדה היקרה עדאל שיינא ע"ה
בת הרה"ח מרדכי אליהו ילחט"א האנאווער
...
לזכות הרה"ח ר' חיים משהווגתו מנוחה רחל
ובניהם מנחם מענדל ופעסיא
...
לע"נ הרה"ח הרה"ח ר' שמואל אייזיק הלוי ע"ה פאפאק
...
לזכות פערל רייזל בת אהובה ברכה
נרפס על ידי ולזכות משפחתו
...
לזכות אסתר בת רחל

שיעורים חדשים
בכל שבועמבחר של
עשרות מגידי שיעורמסודר
להפליא

טעמו וראו כי טוב ה'!

נשמתך משתוקק לשיעורים בחסידות

הכל רק בלחיצת כפתור!

www.otzerhachassidus.com

יש גם אפשרות 'להוריד' כל השיעורים ל-mp3 player וכדומה

שיעורים בחסידות לכל אחד בכל מקום

אפשרות
להכניס השיעורים
ל-MP3/USB הפרטי שלך
לפרטים
או להשיג השיעורים, צלצלו:
347.762.6054

ומלאה הארץ ידעה את ה'

מכון
לעבדך באמת

טעל: 718.650.6295

אימייל: admin@otzerhachassidus.comאתר: www.otzerhachassidus.com

תורת החסידות לכל אחד בכל מקום

ניתן להשיג הקונטרסים בחינם מידי שבוע בשבוע
במוקדים בכל שכונות החרדיות ברחבי ניו יארק
לפרטים נא להתקשר בטלפון 718-650-6295
או באימייל info@otzerhachassidus.com

כמו"כ אפשר לקבלו באימייל
או להורידם מאתר אוצר החסידות
www.otzerhachassidus.com

נדפס באדיבות

538 Johnson Avenue | Brooklyn, NY 11237
t 718.628.6700 f 718.628.6900 e jobs@tphny.com w tphny.com